Spedizione in abbonamento postale. — Poštnina plačana v gotovini.

Leto XXII., št. 59 — Ljubljana, petek 13. marca 1942-XX — Cena cent. 70

Upravništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon 31-25, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta št. 62
Računi: za Ljubljansko pokrajino pri poštno čekovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje Italije Servizio Conti Corr. Post. No 11-3118
EKSCLUSIVNO ZASTOPSTVO za Italijo in Kr. Italije in inozemstva ima Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka
Naročnina znaša mesečno Lir 15.— za inozemstvo pa L. 22.80

Uredništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica štev. 5 telefon 31-22, 31-23, 31-24

Rokopisi se ne vračajo

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano

Una formazione navale nemica efficacemente attaccata

Tre incrociatori e due altre unità colpite — Intensa attività aerea in Cirenaica e nel cielo di Malta

Il Quartiere Generale delle Forze Armate comunica in data di 12 marzo il seguente bollettino di guera n. 649:

Nuovi scontri fra reparti esploranti ad oriente di Mechili si sono risolti a nostro vantaggio. Mezzi blindati nemici, presi sotto il fuoco delle artiglierie sono stati in parte costretti a ripiegare, in parte distrutti.

L'aviazone dell'Asse è stata molto attiva nel cielo cirenaico e sull'isola di Malta, abbattendo sei velivoli in combattimento ed incendiandone altrettanti al suolo; importanti obiettivi risultano efficacemente e ripetutamente colpiti.

Un nostro sommergibile non è rientrato alla base.

Una grossa formazione navale inglese tempestivamente avvistata e costantemente seguita dalla ricognizione, veniva attaccata in più ondate nel pomeriggio di ieri nel Mediterraneo orientale da nostri velivoli siluranti. L'azione è stata coronata da successo: tre incrociatori venivano gravemente colpiti; uno di essi può ritenersi affondato. Successivamente aerei e sommergibili tedeschi rinnovavano l'attacco colpendo sicuramente due unità nemiche.

Uspešen napad na sovražno vojno brodovje

Tri križarke in dve drugi vojni ladji zadete — Intenzivno delovanje letalstva v Cirenaiki in nad Malto

Glavni stan italijanskih Oboroženih Sil je objavil 12. marca naslednje 649. vojno poročilo:

Na vzhodu od Mekilija so se razvili novi spopadi med izvidniškimi oddelki, ki so se končali v našo korist. Sovražni oddelki so bili pod ognjem topništva deloma prisiljeni k umiku, deloma pa so bili uničeni.

Osno letalstvo je bilo zelo delavno nad Cirenaiko in nad otokom Malto. Pri teh spopadih je sestrelilo 6 letal, prav toliko pa jih je zažgalo na tleh. Važni objekti so bili ponovno in učinkovito zadeti.

Ena naša podmornica se ni vrnila v svoje oporišče.

Večjo skupino britanskih ladij, ki je bila nenadno opažena in stalno zasledovana od naših izvidnic, so včeraj popoldne napadli v vzhodnem delu Sredozemskega morja naši bombniki v več zaporednih valovih. Podjetje je bilo ovenčano z uspehom. Tri križarke so bile težko zadete, eno izmed njih je treba smatrati za potopljeno.

Nemška letala in podmornice so večkrat napadla in z gotovostjo zadela dve sovražni ladji.

Spominske svečanosti za vojvodo d'Aosta

Rim, 12. marca. V prisotnosti Nj. Vel. Kralja in Cesarja ter princev je bila včeraj dopoldne v dvorni cerkvi maša zadušnica za pokojnega Aostskega vojvodo. Maši so prisostvovale tudi vse osebnosti, ki so bile odlikovane z redom S.S. Anunnziata, ter vsi dvorjani.

Tudi drugod po Italiji so bile včeraj zadušnice za pokojnega vojvodo. Posebno svečana je bila služba božja v kapeli italijanskega veleposlaništva pri Vatikanu. (Piccolo).

Z vzhodnega bojišča, 12. marca. s. Kakor poroča posebni poročevalec agencije Stefani, je italijanski ekspedicijski zbor skupaj z nemškimi četami, s katerimi neposredno sodeluje, proslavil spomin pokojnega vojvode Amedeja Aostskega in viseki zgled, ki ga je dal z žrtvovanjem svojega življenja. General Messe je brzojavno izrazil Nj. Vel. Kralju in Cesarju, vojvodinji Aostski materi, vojvodinji Ani in vojvodi Spoletskemu sožalje vsega zbora. Obenem je izdal dnevno povelje, v katerem pravi med drugim:

Presentirajmo orožje! Pobesimo zastave v spomin na slavnega pokojnika, dvignimo duha po njegovem sijajnem vojaškem zgledu in napnimo voljo, da dosežemo neizbežno zmago za večjo domovino.

Potrebne spominske svečanosti so pripredili pri posameznih oddelkih zbora. Darovale so se zadušnice ki so se jih udeležile mnoge čete ter zastopstva oficirjev in vojakov nemške vojske. Poveljnik ekspedicijskega zbora je imel poseben govor, v katerem je poveličeval lik vojvode in borca, čigar ime je tako tesno povezano z vzponom imperija in ki je zavestno prenašal mučeništvo ujetništva skupaj s svojimi vojaki ter se odrekel celo posebni oskrbi, ki jo je sovražnik ponudil, ko je obolel. General Messe je nazadnje vzkliknil v spomin na pokojnika in odzvale so se mu vse čete in vojaške delegacije.

List skupine nemških armij v južnem odseku bojišča »Panzer vorane« je objavil poseben spominski članek o pokojnem Savojskem princu.

19 ladij potopljenih v ameriških vodah

Uspešne operacije letalskih sil — Na Sredozemskem morju je bilo poškodovanih 5 angleških križark

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 12. marca. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo naslednje poročilo:

Tudi včeraj so ostali napadi, ki jih je sovražnik ponovil v raznih odsekih vzhodnega bojišča, brez uspeha. Pri nemških napadih in podvigih udarnih oddelkov je bilo zavzetih več krajev in so bile sovražniku prizadete velike izgube.

Dne 10. marca je 17. pehotni polk v napadu razbil sovražne sile, ki so bile večkrat v premoči in pripravljene za borbo.

Letalske sile so uspešno posegle v boje na kopnem. Napadale so v valovih sovjetske rezerve in bombardirale pristaniške naprave v Sevastopolju in Kerču.

V severni Afriki uspešni boji z angleškimi izvidniškimi oddelki na področju vzhodno od Mekilija.

Na vzhodnem Sredozemskem morju so bile angleškemu brodovju prizadete hude izgube. Italijanska torpedna letala so zadela tri, nemška bojna letala pa eno angleško križarko. Nadaljnjo je hudo poškodovala nemška podmornica z dvema torpedoma.

Kakor je bilo objavljeno s posebnim poročilom, so izvedle nemške podmornice nove uspešne operacije v severnih in srednjih ameriških vodah. Potopljenih je bilo 17 sovražnih tovornih ladij s skupno 109.000 tonami, kakor tudi velika stražna ladja in lovec podmornic. Ena podmornica je prodrla v notranjo luko Porth Castriesa na angleškem otoku St. Lucia. Potopila je dve veliki ladji ob pomolu in še eno tretjo ladjo v vodah pred otokom.

V Rokavskem prelivu so čolni napadli močno zaščiten sovražni konvoj in potopili dva parnika, s skupno 5000 tonami.

Ob vzhodni obali Škotske so bojna letala poškodovala z bombami srednje veliko tovorno ladjo.

Pri operacijah v ameriških vodah so se posebno odlikovale podmornice pod poveljstvom mornariških poročnikov Ahilesa in Niko-Clausena.

Brezuspešni sovjetski napadi v doneški kotlini

Berlin, 12. marca. s. Manjše sovjetske sile so izvedle dva napada v južnem odseku vzhodnega bojišča, na področju med Taganrogom in Stalinom ter v severnem predelu doneške kotline. V hudih spopadih pa sta se oba sovjetska napada izjalovila in so bile sovjetske čete odbite. Borbe se delno še nadaljujejo. Po doslej zbranih podatkih je sovražnik samo 8. marca izgubil 3200 ljudi.

Sovjetske letalske izgube

Berlin, 12. marca. s. Iz vojaškega vira se je zvedelo, da so sovjetske sile v zadnjih 24 urah v raznih odsekih bojišča izgubile 52 letal, med njimi mnogo bombnikov. 32 letal je bilo sestreljenih v zraku, 18 je bilo uničenih na letališčih o priliki nemških letalskih napadov, 2 pa je sestrelilo nemško protiletalsko topništvo.

S finskega bojišča

Berlin, 12. marca. s. Iz vojaškega vira se je zvedelo, da so nemška bojna letala, ki operirajo na skrajnem severu vzhodnega bojišča, bombardirala pristanišče Kandalakšo. Ena zadeta lokomotiva je eksplodirala. Finska letala so obstreljevala sovjetska letališča v Kareliji. 6 sovjetskih letal je bilo sestreljenih v zraku, 4 pa so bila uničena na posameznih letališčih.

Potopljena portugalska ladja

Lizbona, 12. marca. d. Portugalsko ribiško ladjo je kakih 50 km od Lizbone napadlo neko letalo. Dve bombi sta portugalsko ladjo zadeli tako, da se je potopila. Podrobnosti o usodi posadke še niso znane. Uvedena preiskava še ni ugotovila, ali je bil napad izvršen v tri milje širokem pasu portugalskih teritorialnih vodá.

Poškodovane ladje na popravilu v Gibraltarju

La Linea, 12. marca. V gibraltarsko luko so priplule nosilka letal »Hermes«, ena križarka, dva rušilca in ena podmornica, ki so bile na raznih krajih v spopadih s sovražnikom poškodovane in jih nameravajo v gibraltarskih dokih popraviti. Gibraltarsko pristanišče je že polno ladij, ki čakajo na popravila. (Piccolo.)

USODNI TRENUTKI AVSTRALIJE IN INDIJE

Predsednik japonske vlade poziva Avstralijo in Indijo, naj ne nasedata lažnim obljubam Anglije in Amerike

Tokio, 12. marca (Domei). Na današnji slavnostni seji japonskega parlamenta sklicani v proslavo kapitulacije Nizozemske Vzhodne Indije je govoril min. predsednik general Tojo, ki je posvaril prebivalstvo Avstralije in Indije, naj ne zaupa in naseda napačnim obljubam Anglije in Amerike. Tojo je izjavil, da bo Japonska izvajala svoje vojaške operacije s čim dalje večjo odločnostjo, dokler ne bosta Anglija in Amerika dočela zlomljeni in dokler ne bo v veliki vzhodni Aziji organiziran novi red, ki bo uresničil svetovni mir. V nadaljnjem svojem govoru je Tojo naglasil, da je bilo prebivalstvo v Hongkongu, Manili in Singapuru že uvrščeno v delo pri graditvi novega reda, in je izrazil nado, da bo v kratkem tudi indonezijsko prebivalstvo ter prebivalstvo v Birmi pričelo sodelovati v prizadevanju za nov, zdrav napredek in blaginjo.

Japonske oborožene sile stoje sedaj neposredno pred Avstralijo in Indijo, je poudaril predsednik Tojo, in Avstralci se morajo v polnem obsegu zavedati dejstva, da je docela nemogoče Avstraliji braniti se pred silo nepremagljive japonske vojske. Naglasil je, da bi moralo biti somo po sebi jasno, kakšno stališče se naravnost ponuja avstralski vladi, ako hoče dobro svojemu lastnemu prebivalstvu. Tojo je naglasil:

Ako Avstralija ne bo korigirala svojega dosedanjega stališča, bo morala iti neizogibno po stopnjah Nizozemske Vzhodne Indije. Ne glede na svoje stare odnose in zveze ter ne glede na druge pomisleke mora Avstralija jasno pregledati težišče sedanjega položaja in se odločiti na sedanjem važnem razpotju za stališče, ki ga bo zavzela.

Nato se je min. predsednik Tojo bavil z Indijo in je ponovil, da goji Japonska prijateljstvo napram indijskemu prebivalstvu, obenem pa je poudaril odločnost Japonske, da bo do konca zlomila anglo-ameriške vplive na Indijo. Dejal je, da se je v Birmi že uresničilo geslo »Birma Birmancem«, in je izrazil svoje trdno prepričanje, da je napočil čas, da se tudi Indija izroči Indijcem, kar je že dolga leta stremljenje 400 milijonskega indijskega naroda. Indijskemu prebivalstvu je še v globokem spominu, je nadaljeval Tojo, kaj je nastalo iz britanskih obljub, danih v zadnji veliki vojni. Danes si Angleži ponovno prizadevajo prevarati Indijo z vsakovrstnimi dobrikanji, toda danes je samo nebo poslalo ugodno priložnost, ki jo je treba zagrabiti. Tojo je vzkliknil: Ali se bo Indija dvignila v znamenju gesla »Indija Indijcem« ali pa bo za večno ostala v kremljih anglo-ameriških držav?

V nadaljnem se je min. predsednik Tojo obrnil proti čungkinškemu režimu in izjavil, da je ta režim postal s padcem Ranguna popolnoma izoliran. Poudaril je, da sočustvuje s kitajskim ljudstvom, ki slepo sledi svojim krivim vodnikom v nesmiselnem odporu proti Japonski. Naglasil je da sta Anglija in Amerika pogazili stare tradicije Kitajske ter deželo zapeljali v brezupno vojno zgolj z egoističnim namenom po okrepitvi svojega lastnega položaja.

Na koncu je min. predsednik Tojo izjavil: Vojno bo treba voditi še naprej. Japonski narod ni bil zaslepljen s svojimi prejšnjimi zmagami, pač pa še bolj podžigajo njegovo neupogljivo tiho vztrajnost, ki mu bo pomagala premagati v tesni povezanosti z vlado vse težave v stremljenju po končni zmagi.

Anglija pripravlja novo prevaro Indije

Cripps bo odpotoval v Indijo, da bi pridobil tamošnje prebivalstvo za angleško stvar z obljubami dominjonskega statuta

Rim, 12. marca. Angleška vlada je objavila službeno izjavo o Indiji. V njej je opozorila, da je v avgustu l. 1940 sprejela obveznost, da da Indiji dominijonski statut. Angleška vlada sodi, da bi v sedanjem trenutku javna izjava o tej stvari lahko v večji meri škodila kakor koristila. Potrebno je predvsem dognati, ali bo ta načrt praktično sprejet od zadostnega odstotka indijskega prebivalstva tako, da bi se lahko vse indijske sile zbrale za obrambo dežele. Lord zasebnega pečata sir Stafford Cripps bo po nalogu vlade odpravil posebno misijo v tem smislu. Prizadeval si bo, da doseže potreben pristanek ne le s strani indijske večine, marveč tudi s strani muslimanov in drugih manjšin v Indiji. Sir Stafford Cripps bo že v najkrajšem času krenil v Indijo. Med tem vlada ne bo podala o tej stvari nobene izjave in tudi v parlamentu ne bo govora o indijskih vprašanjih, da se ne bi preudicirala naloga, ki je bila poverjena Crippsu. V Angliji bo Crippsa začasno zastopal zunanji minister Eden. (Piccolo)

Lizbona, 12. marca. Kakor je objavilo angleško informacijsko ministrstvo je sir Stafford Cripps napovedal v spodnji zbornici, da bo min. predsednik podal v zbornici posebno izjavo o indijskem vprašanju. Ta izjava angleške vlade je bila medtem podana. Kmalu po Crippsovi izjavi je bilo v Washingtonu objavljeno, da je Roosevelt imenoval posebno posvetovalno komisijo Zedinjenih držav za Indijo. Za njenega načelnika je bil imenovan bivši državni podtajnik vojnega ministrstva Louis A. Johnston. Prepustitev Indije Ameriki je po temtakem takorekoč že perfektna in tudi v Washingtonu se službeni krogi ne prizadevajo, da bi jo prikrili. Edini obzir do Anglije prihaja do izraza v posvetovalnem značaju komisije. V ostalem pa je ameriška vlada objavila tudi naloge te komisije, ki so: a) mobilizacija Indije v službi angleških in ameriških oboroženih sil, b) nasveti indijski vladi v gospodarskih zadevah, c) ustanavljanje tovarn in mobilizacija indijskega prebivalstva za gradnjo letal, tankov, topov in izdelovanje streliva za oborožene sile v Indiji in drugod. Vsekakor hočejo Angleži in Američani predvsem poslusiti, da rešijo Indijo zase. V Washingtonu glede na to skrivnostno govore o »tajnih sejah« zavezniškega sveta, ki stalno zaseda v glavnem mestu zvezdnate republike. V zvezi s tem pričenja tudi že tisk razpravljati o »ofenzivah« na Pacifiku. »Newyork Times« zagotavlja, da so konvoji s četami in vojnimi potrebščinami že na poti na južno-zapadni Pacifik. Pri vsem tem valu optimizma pa v Washingtonu ne prikrivajo svojih skrbi spričo okoliščine, da je bil zavojevalec Singapura general Jamašita, imenovan za vrhovnega poveljnika japonskih sil na Filipinih. V zvezi s tem je nastala bojazen, da se ne bi pričela velika japonska ofenziva proti ostankom Mac Arthurjevih sil. (Corriere della sera).

Berlin, 12. marca d. Vsi današnji berlinski jutranji listi v ostrih besedah žigosajo novo veleprevaro nad Indijo, ki jo pripravlja Velika Britanija z odlašanjem taka zvane »indijske proklamacije« in s potovanjem ministra Stafforda Crippsa v Indijo.

»Berliner Börsenzeitung« objavlja komentar o teh britanskih poskusih nove prevare Indije pod naslovom »Papir za indijsko kri«. List piše, da je že v naprej izročena obsodba nad ponudbami, ki jih Cripps sploh more predložiti Indiji, zakaj indijski podkralj je že povsem jasno definiral vlogo, ki jo je britanska vlada namenila Indiji v tej vojni. Indija namreč naj bi postala »oporišče za najmočnejše britanske protiudarce«.

»Deutsche Allgemeine Zeitung« navaja dokaze, ki razkrivajo vso neodkritosrčnost britanske vlade. Kako Churchill in minister za Indijo Amery resnično mislita o reformah v Indiji, sta dovolj jasno skupaj z Rooseveltom povedala že avgusta 1940, ko je bila skuhana znana atlantska potegavščina. Minister za Indijo Amery si je tedaj v govoru v Manchestru mnogo prizadeval udušiti tako zvano nesmiselno vpitje za tem, kako naj se atlantska izjava uporabi za Indijo. Potem je bil 19. novembra Churchill v londonski spodnji zbornici vprašan, ali je pripravljen dati dalekosežno demokratsko zagotovilo v tem smislu, da se atlantska izjava nanaša tudi na Indijo, Birmo in Palestino. Churchill se je tedaj takoj umaknil na omejitve, ki jih je obrazložil 9. septembra, in je izjavil, da se goljufiva obljuba z Atlantika, da imajo namreč vsi narodi pravico izbirati si ono obliko vladavine, pod kakršno žele živeti, ne tiče izvenevropskih držav.

Indijski podkralj snuje obrambno vojsko

Saigon 12. marca. s. Iz New Delhija poročajo, da je indijski podkralj izdal proglas, v katerem pravi, da bodo Indijci v prihodnjih tednih pozvani, naj se prijavijo v službo nacionalne indijske vojske. Dežela, v kateri živimo, je ogrožena. Vse prebivalstvo se poziva na delo, k vztrajnosti in pogumu. Otresti se je treba sovražnih izdajalcev.

Priprave za evakuacijo Bombaja

Stockholm, 12. marca. s. V London so dospele vesti, kakor poroča dopisnik lista »Aftonbladet«, da so bile v Bombaju odrejene priprave za evakuacijo civilnega prebivalstva, ker je tudi to važno središče Indije že v ogroženem predelu.

Ceylon ogrožen

Tokio, 12. mar. Zastopnik japonske vojne mornarice kapitan Hiraide je objavil v japonskem bojevniškem listu zanimiv članek, v katerem pravi med drugim, da Cejlon ni več varno zatočišče za angleško brodovje, ki se lahko zaneslivo opira le še na Bombaj. Po zadnjih vesteh z zapada je Anglija poslala na Indijski ocean dve oklopnici in dve nosilki letal, da bi poslednjič poskusila zadržati Japonce na njihovem prodoru na azijska morja. (Piccolo)

Zmeda med angleškimi četami v Birmi

Stockholm, 12. marca. s. Na fronti v Birmi vlada na črti britanskih obrambnih postojank popolna zmeda. Preko New Yorka dospela poročila javljajo, da je vrhovno vojno poveljništvo nad posameznimi odseki bojišča v Birmi izgubilo kontrolo nad vodstvom vojaških operacij. Britanski guverner v Birmi, Reginald Dorman, je zaradi tega pozval poveljnike posameznih na tem področju delujočih britanskih vojnih edinic, naj bi v bodoče samostojno vodili operacije svojih podrejenih vojaških oddelkov.

V Nizozemski Indiji

Batavia, 12. marca. Borbe so v Nizozemski Indiji že povsod prenehale. Na podlagi zadnjega ukaza nizozemskega guvernerja in vrhovnega poveljništva so odložile orožje tudi čete, ki so se še nadalje borile na Borneu. Le ponekod se še nadaljujejo spopadi s posameznimi nizozemskimi oddelki. Odpor se še nadaljuje tudi na nizozemskem delu Nove Gvineje, nizozemske čete pa je japonsko vrhovno poveljništvo pozvalo, naj tudi one odložje orožje v smislu kapitulacije vse Nizozemske Vzhodne Indije. (Corriere della sera.)

Šanghaj, 12. marca. s. Zastopnik japonske vojske polkovnik Akijama je v komentarju o padcu Batavije dejal, da japonske sile sedaj naglo zasedajo preostale dele otoka. Dobre prometne zveze jim olajšujejo to nalogo. Ko bo Java do kraja zasedena, bodo Japonci zopet lahko nadaljevali svoje operacije v nadaljnje smeri. Avstralija, je dejal, je že izolirana in jo bo mogoče napasti vzdolž vse njene izredno dolge obale.

Tokio, 12. marca. Japonski glavni stan je snoči objavil, da je japonski rušilec v ponedeljek potopil nizozemski minolovec »Janbanmstel« v bližini Lomboškega preliva med otokoma Javo in Balijem. (Ultime notizie.)

Tokio, 12. marcra. Japonski glavni stan je objavil, da so japonske vojne ladje že preteklo soboto napadle otok Christmas južno od Jave. Obstreljevale so vojaške naprave in povzročile veliko razdejanje. (Ultime notizie.)

Japonci na Novi Gvineji

Tokio, 12. marca (Domei.) V četrtek popoldne je japonski glavni stan objavil naslednje poročilo o novih izkrcanjih japonskih oboroženih sil na Novi Gvineji.

Dne 8. marca ob zori so se japonske oborožene sile v tesnem sodelovanju z mornariškimi edinicami uspešno izkrcale pri Salamaua in Lae na severni obali britanske Nove Gvineje, kjer sedaj naglo utrjujejo osvojeni teren.

Poročilo glavnega stana pravi nadalje, da so japonske oborožene sile v teku sovražnikovega letalskega napada na zasedeno ozemlje Nove Gvineje 10. marca iz sovražnikovih letalskih formacij, ki so štele 60 bojnih letal, sestrelile 4 letala, ostala letala pa zavrnile.

Končno uradno poročilo odkriva, da sta bili v teku japonskih izkrcevalnih operacij na omenjenem področju dve rekvirirani ladji potopljeni, en vojaški transportni parnik pa je nasedel. Ena križarka, dva rušilca in dve drugi rekvirirani ladji so bile lažje poškodovane.

Saigon, 12. marca. s. Vesti iz Avstralije kažejo, da so se oddelki japonskih oboroženih sil v torek izkrcali tudi v bližini Fishhafna na Novi Gvineji. Zasedli so letališče v bližini mesta. V Fishhafnu je tudi luka, v kateri lahko pristajajo ladje z manjšo tonažo. To je že tretji kraj ob obali Nove Gvineje, kjer so se japonske sile izkrcale v zadnjih dneh.

Šanghaj, 12. marca. Iz Melburna poročajo, da avstralska vlada ne demantira ameriške radijske vesti, po kateri je večji japonski konvoj na poti proti Port Moresbuyju na skrajnem jugu Nove Gvineje. Port Moresby leži nasproti Jorškemu rtu, skrajni severni točki Avstralije. Japonci so Pot Moresby že ponovno bombardirali. (Piccolo.)

Rim, 12. marca. s. »Daily Telegraph« je objavil poročilo iz Sidneya, da japonska letala, ki operirajo z letališča pri Samaui na Novi Gvineji, lahko blokirajo Toreško ožino, ki loči avstralski kontinent od otoka. Na ta način lahko preprečijo oskrbovanje Port Moresbyja. Promet med Port Darwinom in južno Avstralijo je zelo otežen.

Japonski guvernerji v malajskih pokrajinah

Singapur, 12. marca. (Domei.) V zvezi z politično in gospodarsko reorganizacijo Malajskega polotoka si slede tudi razni važni administrativni ukrepi. Kakor javljajo iz glavnega stana japonskih sil v Malaji, so bili sedaj poleg posebne mestne uprave v Singapuru imenovani tudi novi guvernerji posameznih malajskih pokrajin. Za načelnika vojaške uprave singapurskega mesta je bil imenovan general Katajama. Imenovani so bili guvernerji pokrajin Penang, Johore, Kedah, Kerantan, Perak, Negrisenbilan, Trenganu, Selangor in Malaka. Prazno je sedaj le še mesto guvernerja pokrajine Pahang.

Obnovite naročnino!

Pred spomladansko ofenzivo na vzhodu

Italijanski letalci so vztrajno prestali rusko zimo in so pripravljeni za nova podjetja

Z vzhodne fronte, 12. marca. s. (Poročilo posebnega dopisnika agencije Stefani.) Prvo solnce po petih mesecih ruske zime se je pokazalo v dolini Donca. Ni še toplo, toda pozdravili smo ga z veseljem, ker je prvi nedvomni znak konca hudega letnega časa. Med letalci italijanskega ekspedicijskega zbora v Rusiji je zavladalo zadovoljstvo zaradi bližanja pomladi, posebno pa so srečni, ker so premagovali trdoto zime, kakršne še niso doživeli. Ponosni so, da so ostali na svojih mestih tudi v najtežavnejših okoliščinah in zadajali neizprosne udarce sovražniku. Pomlad, ki se je najavila s tem solncem, tudi napoveduje, da se bo delovanje obnovilo še jačje in da se bo končala vrsta težkih problemov, ki jih je bilo treba premagati in rešiti. Zopet bodo letali in se borili v normalnih okoliščinah in zima bo gotovo najlepši spomin na pohod v Rusijo, kajti ljudje in stroji, piloti in specialisti so bili na vrhuncu v premagovanju težkoč. Nadaljevali so borbo in niso popustili niti za trenutek. Obdržali so oblast na nebu, ki so si jo zagotovili od prvega trenutka svojega prihoda na boljševiško zemljo. Ob koncu zime pričajo o delovanju italijanskega letalskega zbora v Rusiji številke, ki dokazujejo njegovo vrednost. V dosedanjih akcijah so italijanski piloti v Rusiji sestrelili v zraku 47 sovražnih letal. 18 letal so uničili na tleh, 14 nadaljnjih letal pa je bilo verjetno sestreljenih v letalskih spopadih. K tem številkam je treba dodati delo, ki so ga opravile opazovalne skupine, ki so se odlikovale, kadar je bilo potrebno, tudi v razprševanju sovražnika. 40 takih akcij je bilo izvršenih z uspehom.

Te izgube sovražnika v dobi, ko je toplomer kazal 47 stopinj pod ničlo in ni bilo nikoli manj kot 40 stopinj pod ničlo, predstavljajo najboljši dokaz izredne telesne in bojne pripravljenosti ter tehnične sposobnosti italijanskih letalskih oddelkov v Rusiji. Razen teh uspehov je treba omeniti tudi napore transportnega letalstva, tihega in neobhodno potrebnega sodelavca bojnih oddelkov. Transportna letala so letala neprestano kljub mrazu in ledu in ogromnim težkočam pri odletu in pristajanju, zlasti s polnim tovorom. Vso zimo so ta posebna letala skrbela za prevoz ranjencev in potnikov ter so prevažala razne potrebščine v teži več tisoč ton. Ob pričetku pomladi, ki ga je solnce naznanilo, so oddelki italijanskih letalcev v Rusiji ponosni, ker so tako učinkovito opravili svojo dolžnost.

Nova siamska vlada

Bangkok, 12. marca. s. Tajska vlada je podala ostavko. Vladna kriza ze bila nemudoma rešena. V novi vladi so: Lunang Pibul Songrram, min. predsednik, zunanji in obrambni minister; Luang Fron Ipti, notranji minister; Fra Beriband Judakih, finančni minister; Luang Seri Ronridi, gospodarski minister; Luang Sindu Songram, kmetijski minister; Luang Kort Adajvegs, prometni minister; Praciora Bamorn Montri, prosvetni minister; Luang Barmorong Navasvati, pravosodni minister, in Luang Kavensaklni Songram, minister za socialno politiko.

Bangkok, 12. marca. (Domei.) Maršal Luang Pibul Songgram je sporočil, da ima nova siamska vlada po rekonstrukciji osem aktivnih ministrov in 14 ministrov brez portfelja. V novi vladi je ministrski predsednik Songgram poleg svoje predsedniške funkcije prevzel tudi ministrstvo za narodno obrambo ter zunanje ministrstvo.

Kot novo ministrstvo je bilo ustanovljeno ministrstvo za ljudski blagor. Notranji minister je postal Luang Phrom Yothi.

Japonski poslanik v Indokini pri Toju

Tokio, 12. marca (Domei.) Japonski poslanik v Francoski Indokini, ki je prispel v japonsko prestolnico, je imel včeraj z min. predsednikom generalom Tojom razgovor o bodoči japonski politiki v Indokini.

Justifikaciji zaradi atentata na Vangčingveja

Nanking, 12. marca. s. V zvezi s poskušenim atentatom na predsednika nacionalne kitajske vlade Vangčingveja in nekatere druge člane vlade sta bila včeraj zjutraj justificirana kapetan vladne garde in orožniški poročnik. Dva gardista sta bila obsojena na 15 let ječe, nadaljnjih 9 pa na nižje kazni. Vodja zarote, neki agent iz Čungkinga, je pobegnil.

Priznanja angleškega letalskega ministra

Rim, 12. marca. s. Angleški letalski minister Sinclair je imel po radiu govor, v katerem je vojni položaj takole obeležil:

V preteklem decembru smo bili angažirani v veliki bitki in ostri borbi z italijanskim in nemškim brodovjem ter letalskimi silami na Atlantskem oceanu in Sredozemskem morju. Angažirani smo bili tudi v veliki letalski bitki z Nemci v zapadni Evropi, spričo katere so bili Nemci prisiljeni obdržati v tem odseku mnogo lovskih letalskih eskadril, ki bi jih bili drugače lahko odposlali na južno bojišče. V severni Afriki smo bili v borbi z nemškimi in italijanskimi silami na kopnem in v zraku in smo svoje sile oskrbovali z vsem potrebnim tako, da smo podvojili promet okrog rta Dobre nade. Angleške ladje so morale po tej poti prepluti po 12.000 milj od enega konca do drugega. Med tem ko so bile naše sile tako do skrajnosti izrabljene, je Japonska nepričakovano intervenirala in nam prizadala ogromne izgube na otokih in ostalem pacifiškem ozemlju.

Letalski alarmi na ameriškem zapadu

Bern, 12. marca. Iz Washingtona poročajo, da je bilo prebivalstvo Los Angelesa in vse Južne Kalifornije v noči na sredo alarmirano. Alarm je trajal vse do 7. zjutraj. (Piccolo.)

Vojno stanje v Braziliji

Bern, 12. marca. Iz Ria de Janeira poročajo, da je predsednik Vargas proglasil stanje pripravljenosti. Brazilska vlada lahko vsak čas napove vojno. Brazilski »Lloyd« je včeraj objavil, da je vlada prepovedala sleherni promet po morju z Ameriko in da je pozvala vse ladje, ki so na poti v Severno Ameriko, naj se vrnejo v Brazilijo. Tak ukaz so prejele tudi ladje, ki so bile zasidrane v Santosu. (Piccolo.)

Objavljanje potopljenih ameriških ladij

Buenos Aires, 12. marca s. Admiral King, novi načelnik ameriških pomorskih sil, je izjavil novinarjem da odslej ne bodo več objavljena imena tovornih in potniških ladij, ki bi jih sovražnik potopil. Važno je, da sovražnik na ta način ne prejme pomembnih podatkov. Potopljene ladje bodo v bodoče v komunikejih objavljene kot ladje z veliko, srednjo ali manjšo tonažo.

Rim, 12. marca s. Severnoameriško mornariško ministrstvo je objavilo, da pogrešajo 3275 tonsko tovorno ladjo »Malama«, ki pripada družbi Madson, zaradi česar je treba smatrati ladjo za potopljeno.

Razširjenje vojaške službe na Kubi

Buenos Aires, 12. marca. s. Po vesteh s Kube je predsednik republike Battista izdal odlok, s katerim se je vojaška službena obveznost razširila na vse za službo sposobne moške v starosti od 18 do 50 let. Z drugim odlokom so bili vpoklicani v vojaško službo vsi moški v starosti od 18 do 25 let.

Potne dovolilnice

Tiskovni urad Visokega komisarijata za Ljubljansko pokrajino sporoča, da zapadejo vse potne dovolilnice, ki jih je izdala Kr. Kvestura v Ljubljani za izhod z ozemlja Pokrajine, dne 15. t. m.

Kr. Kvestura bo poskrbela, da bodo potne dovolilnice obnovljene po predpisanih spremembah.

Papen ne bo potoval v Berlin

Berlin, 12. marca. s. Nemški poslanik v Ankari, Papen, se ne bo tako kmalu vrnil v Berlin, kakor je bilo prvotno objavljeno, ker mu je ob eksploziji bombe o priliki atentata nanj počil bobenček v ušesu in se sedaj zdravi.

Eksc. Visoki komisar sreskim komisarjem

Ljubljana, 12. marca.

Včeraj ob 10.30 dopoldne je sprejel Visoki komisar Eksc. Grazioli v vladni palači sreske komisarje in jim dal obširno poročilo o zadevah Ljubljanske pokrajine. Razen sreskih komisarjev so bili navzoči tudi Viceprefekt David, zastopnik Ministrstva za kmetijstvo dr. Mocerl, polk. Strada, delegat pri Prevodu, predsednik pokrajinske pomožne sekcije in razni drugi funkcionarji Visokega komisariata.

Visoki komisar se je v svojem govoru dotaknil vseh vprašanj, ki se tičejo življenja v naši pokrajini in se je zlasti dalje časa pomudil pri vprašanju prehrane. Glede izdajanja živilskih nakaznic in nadzorstva nad njim je poudarjal potrebo še večje pozornosti in pazljivosti, da se ohrani red v potrošnji in pri cenah.

Razpravljal je tudi o delovanju občinskih uprav, anagrafičnih uradov, o izdajanju osebnih izkaznic in je pojasnil nekatere ukrepe, ki se tičejo župana in občinskega sveta. Razen tega je dal navodila glede delovanja občinskih podpornih zavodov, ki morajo biti podvrženi budni pažnji predsednika pokrajinskega urada in sreskih načelnikov.

Obravnaval se je tudi program javnih del, ki zanima zlasti manjša središča, posebno glede na vodna in cestna dela ter na šolska poslopja. Takisto je bil v razpravi obširen načrt za izboljšave, ki so v teku, ker je nesporna potreba, da se vsa razpoložljiva zemljišča obdelajo, kolikor se le dá, da bodo lahko dala znaten donos. Na koncu je Visoki komisar opozoril sreske komisarje na zdravstveno službo v pokrajinskih središčih.

O raznih drugih vprašanjih so poročali navzoči tovariši in so tem poročilom sledile razprave.

Smrt načelnika sovjetskega civilnega letalstva

Ankara, 12. marca. d. Iz Moskve se je zvedelo, da se je pri letalski nesreči ubil pošle vodeči načelnik sovjetskega civilnega letalstva Mihail Kartušev.

Derna, biser Libije

Velikopotezna italijanska kolonizacija je obudila k novemu življenju mesto, ki je tisoč let spalo

Čudežna obalna cesta, ki je dobila ime po nepozabnem prvem guvernerju Libije Italu Balbu, veže obalne oaze in mesta severne Afrike med seboj in je bistveno pripomogla k zaokrožitvi Cirenaike. Vodi iz Bengazija skozi mesti Tocra in Baracca, imenovano po znanem junaškem lovskem letalcu iz svetovne vojne, dalje skozi mesta Barce, Maddalena in Cirene do Derne. Tu se pokažejo slike, pri katerih popolnoma pozabimo na puščavo. Vegetacija je dobra; povsod je dovolj grmovja. Žitna polja, doline in čiste bele hišice naseljencev spominjajo človeka na evropsko domovino.

Eden najlepših trenutkov je vožnja skozi severno Afriko in pogled z najbližjega vrha Diebel el Achdara, ko vidiš mesto Derno pod svojimi nogami. Mesto in morje dajeta videz, da se stapljata. Samo dva kilometra je širok obalni pas, ki se razteza med morjem in visoko planoto in kjer se mesto lahko širi. Kljub temu je dovolj širok, da je tam nastala ena najlepših in predvsem na vegetaciji najbujnejših oaz Libije.

Balbova cesta se pred mestom in za njim spremeni v serpentinasto avtomobilsko cesto, katere izgradnja je zahtevala od inženjerjev dovršene organizacije in tehničnega znanja. Je v skalo vsekana cesta z velikim vzponom in številnimi ostrimi ovinki, ki se harmonično prilegajo obliki pokrajine. Od Derne vodi cesta v smeri proti Tobruku. 14 km od mesta se razprostira ogromno letališče, za katerega so se v prvem italijansko-nemškem prodiranju spomladi leta 1941. ogorčeno borili, ki so ga pa tokrat Britanci brez boja morali prepustiti silam Osi. Letališče je eno najvažnejših vojaških oporišč v Severni Afriki. Zaradi ugodne lege in lahkega preskrbovanja je eno poglavitnih baz za v Severni Afriki delujoče letalstvo. Njegova posest je za vsakogar velikega pomena.

Derna ima v zadostni meri tega, kar je za življenje in vojevanje v Severni Afriki odločilnega pomena: vode. Voda iz Derne je pojem zase. Je pravi božji dar. Izviri v mestu in okoli njega niso samo zelo močni, ampak dajejo tudi čisto sladko vodo. Kaj to pomeni, lahko presodi samo tisti, ki je moral piti vedno bolj ali manj slano vodo iz maloštevilnih studencev v Severni Afriki. Celokupna poraba pitne vode v Cirenaiki je v glavnem odvisna od vrelcev v Derni. Pa tudi za vzhodno od Cirenaike boreče se čete je voda iz Derne neprecenljive vrednosti. Z velikopoteznimi vodnimi napeljavami je voda iz Derne dostopna tudi mnogim bližnjim krajem. Derna sama ima zelo razčlenjen namakalni sistem, s čimer je seveda rodovitnost precej pospešena. Palme, fige in sadna drevesa lahko vsepovsod vidiš. Z vrtnarstvom se intenzivno pečajo. Tu dobro uspevajo tudi banane, ki jih je drugače le malo v severnoafriških pokrajinah.

Lega mesta je klimatično zelo ugodna. Pred vročimi peščenimi južnimi vetrovi iz puščave je Derna zavarovana z gričevjem, ki obenem lovi hladne morske vetrove. Zato ima bližnje ozemlje tudi v najhujši vročini znosno temperaturo. Sredi skozi mesto teče istoimenska reka. To je edina reka Libije, po kateri vse leto teče voda. Srčkane bele hišice, delo načrtne italijanske kolonizacije, dajejo Derni prijazno obličje. Vinogradi, palme in majhni kanali s čisto vodo poživljajo ceste in ustvarjajo nadvse živahno sliko. Človeku se zdi, ko hodi po ozkih, nekoliko tajinstvenih ulicah starega arabskega dela mesta El Bilard, kakor da bi oživel pravljični svet. Z rastlinami na gosto pokriti vhodi v hiše se zde kakor vhodi v začarani svet. Temu nasproti se očituje močna slika kolonizacije v modernih, italijanskih delih mesta.

V bizantinskih časih je imela Derna veliko veljavo. Potem je bila zapisana propadu in je šele po italijanski zasedbi dobila svoj pomen zaradi vodnega bogastva, izvrstnega vojaškega letališča in zaradi pristanišča, ki je tudi primerno oporišče za vodna letala. Vladna palača, Dom Fašija, poštni urad, različni hoteli dajejo mestu moderno sliko. Svojevrstno lepa je mošeja z 42 kupolami. Derna šteje 11.000 prebivalcev in jo lahko imenujemo eno najlepših mest severne Afrike.

Evakuacija Vidina zaradi poplave

Sofija, 12. marca. s. Iz Vidina je prispelo v Sofijo več vlakov z begunci, ki so ušli velikim poplavam. V Sofiji je bil ustanovljen poseben državni odbor, ki bo podpri prebivalstvo v poplavljenih krajih. Doslej so iz Vidina evakuirali že nad 12.000 ljudi, prebivalstvo pa še zmerom odvažajo iz poplavljenega mesta in okolice. Poplava je povzročila ogromno škodo in se doslej vode še niso pričele umikati. Italijanski konzulat je poskrbel za 52 albanskih družin, živečih v Vidinu.

Bolgarski tobak za Nemčijo

Sofija, 12. marca. s. Med Bolgarijo in Nemčijo je bil sklenjen poseben sporazum, po katerem bo nemška vlada za 4 milijarde levov odkupila od Bolgarije 42.000 ton tobaka.

Železniški promet v Liki obnovljen

Zagreb, 12. marca. s. V Liki se je obnovil železniški promet, ki je bil prekinjen zaradi snega.

Gospodarstvo

Koliko dela zahtevajo posamezne poljske kulture

Madžarski listi objavljajo zanimive podatke o tem, koliko dela zahtevajo posamezne poljske kulture. Listi poudarjajo, da obsega površina posevkov pšenice, rži, ječmena in ovsa na Madžarskem 5.2 milijona katastralnih oralov ali 61% celotne obdelane površine; obdelava teh žitnih polj in spravljanje pridelka pa zahteva le 27% celotne potrebe dela. Pridelovanje žita zahteva sorazmerno najmanj dela. Že mnogo več dela je potrebno za pridelovanje koruze. Čeprav znaša površina, posejana s koruzo, le 2.1 milijona hektarjev ali 23.4% celotne površine, zahteva obdelovanje koruznih polj in spravljanje pridelka koruze več dela kakor obdelovanje žitnih polj in spravljanje žitnega pridelka. Za vsak hektar posejan s pšenico ali ržjo, ječmenom in ovsom je potrebno na leto 8.5 delovnih dni moškega kmetijskega delavca. Hektar zemlje posejan s koruzo pa zahteva 22 delovnih dni, ker je treba koruzo okopavati in tudi spravljanje pridelka zahteva mnogo več dela. Za en hektar posajen s krompirjem je potrebnih 23 delovnih dni, za en hektar posejan s krmilno peso 30 delovnih dni in za en hektar posejan s sladkorno peso 38 delovnih dni. Mnoge kulture pa zahtevajo še neprimerno več dela. Tako je potrebno za en hektar vinograda 120 delovnih dni in za en hektar nasadov tobaka celo 160 delovnih dni.

Madžarski listi objavljajo gornje podatke v zvezi s predlogi, da je treba povečati površino, posejano s koruzo in z drugimi krmili. Te kulture zahtevajo sicer mnogo več dela, toda sedanji čas nujno zahteva, da se poveča pridelek krmil.

Gospodarske vesti

= **Odstotek vode v kruhu.** Iz Rima poročajo, da je ministrstvo za kmetijstvo in gozdove določilo odstotek vode v kruhu za hlebce od 200 do 300 gramov, in sicer 30%, kar predstavlja vmesno stopnjo med odstotkom, določenim za hlebce od 100 do 200 gramov, in odstotkom, določenih za hlebce od 300 do 400 gramov.

= **Odtegnitev nikljastega denarja iz prometa.** Finančni minister je objavil odredbo, po kateri se vzamejo iz prometa kovanci iz niklja po 20 centezimov. S 30. aprilom t. l. bodo ti kovanci izgubili zakonito veljavo, zamenjali pa jih bodo pri državnih uradih do 30. junija. Z odredbo je prepovedano uporabiti nikljaste kovance po 20 centezimov za industrijske svrhe s pretopitvijo.

= **Nove kreditne olajšave za italijanske obrtnike** so bile določene z dogovorom med konfederacijo industrijcev in zvezo kreditnih in zavarovalnih zavodov. Krediti po najnižji obrestni meri in s plačilnimi olajšavami so bili l. 1940. dovoljeni do višine 4000 lir, pozneje do 10.000, zdaj pa so dovoljeni do 20.000 lir.

= **Rudarska produkcija na Hrvatskem.** Nedavno je hrvatski minister za gozdove in rudnike pred hrvatskim saborom navedel nekaj najnovejših podatkov o hrvatskem rudarstvu v lanskem letu. Zaradi prometnih ovir je zlasti premogovna produkcija v Bosni do srede lanskega leta precej nazadovala, dokler ni bil popravljen most pri Brodu ob Savi, s čemer se je odprla pot za prevoz premoga. Enake težkoče so do srede leta ovirale tudi za prevoz železne rude in boksita. K podatkom, ki so bili pri tej priliki objavljeni, prinašajo sedaj hrvatski listi primerjalne številke za zadnja leta, izračunane za sedanja področja Hrvatske. Tako je lani znašala proizvodnja premoga na Hrvatskem 2.53 milijona ton nasproti 3.17, 2.47 in 2.33 milijona ton v prejšnjih treh letih. Železne rude so nakopali lani 462.000 ton nasproti 554.000, 623 tisoč in 525.000 tonam v prejšnjih treh letih in proizvodnja boksita 211.000 ton nasproti 271.000, 311.000 in 404.000 v prejšnjih treh letih. Občutno je narasla proizvodnja zemeljskega plina, in sicer na 4.45 milijona kubičnih metrov nasproti 3.59, 2.63 in 2.43 milijona kubičnih metrov v prejšnjih treh letih.

= **Predpisi za dvojno zaposlitev v Nemčiji.** Nemški državni minister za delo je v posebnem razglasu izdal navodila glede dvojne zaposlitve v Nemčiji. Glede na pomanjkanje delavstva je vsako dodatno delo pozdraviti, v kolikor ne zmanjšuje delovne sposobnosti delavca ali nameščenca, bodisi da gre za dvojno zaposlitev ali pa za postransko zaposlitev. Če ima delavec ali nameščenec dve zaposlitvi potem vsekakor ne sme skupni delovni čas presegati 60 ur na teden, pri zaposlitvi žensk pa ne 56 ur na teden.

= **Madžarska ne bo uvedla oblačilne karte.** Pred tedni se je na Madžarskem raznesla vest o bližnji uvedbi oblačilne karte, ki je povzročila naval na manufakturne trgovine, kar je dalo madžarskemu oskrbovalnemu ministru povod, da je znova naslovil apel na prebivalstvo, naj ne naseda govoricam. V tej zvezi je izjavil, da Madžarska nima namena uvesti oblačilne karte. Najnujnejša oskrba dežele s tekstilnim blagom je zasigurana. Uvedba splošne knjižice za nakupe, kamor se morajo vpisovati tudi vsi nakupi tekstilnega blaga in oblačilnih predmetov, nudi zadostno kontrolo. Vlada skrbi predvsem, da zasigura potrebno tekstilno blago za preprosto prebivalstvo in zlasti za delavstvo. Zato je uvedla cenena enotna oblačila. Tekstilna centrala je doslej prodala že za 10 milijonov pengov enotnih oblačil za revno prebivalstvo. Moški suknjič 12 pengov, hlače pa 7.80 penga. To akcijo bodo še razširili. Istočasno je bilo uvedeno tipiziranje tkanin. V bodoče bodo tekstilne tvornice izdelovale le še 100 različnih vrst tkanin za oblačila, kar bo omogočilo racionalnejše izkoriščanje obratov, kakor tudi surovin. V zvezi z organizacijo oskrbe prebivalstva so bile ustanovljene nadaljnje tri centrale, in sicer za obutev, za železo in za gradbeno stroko. Oskrbovalna centrala za čevlje je objavila, da bo imelo prebivalstvo (13.5 milijona ljudi) v letošnjem letu na razpolago 5.2 milijona parov novih čevljev, od tega 4.2 milijona parov z usnjenimi podplati, ostala pa z umetnimi podplati. 6.2 milijona parov čevljev, starih čevljev bodo lahko v letošnjem letu popravili in je v ta namen potrebno usnje rezervirano. Glede oskrbe z živili je minister pripomnil, da ima Madžarska na razpolago dovolj svinj, primanjkuje pa jim krme za pitanje svinj. Da se omogoči enakomerna oskrba prebivalstva z maslom, se bo v bodoče prodajalo maslo na podlagi izkaznice za mast.

= **Težavna oskrba Francije s premogom.** Pred sedanjo vojno je bila Francija navzlic razmeroma lastni proizvodnji premoga največja uvoznica premoga, saj je bil povprečni francoski uvoz premoga še enkrat večji, kakor italijanski. V zadnjih letih pred vojno je Francija uvozila na leto 26 do 27 milijonov ton premoga, med tem ko se je lastna proizvodnja gibala med 45 do 47 milijonov ton. Francija je sploh hudo zanemarjala svojo lastno proizvodnjo premoga, ki se je v letih Blumovega režima po uvedbi 40 urnega delavnika še zmanjšala. Po izgubljeni vojni je skušala francoska vlada popraviti to, kar je bilo prej zamujeno. Do spomladi lanskega leta je uspelo lastno proizvodnjo dvigniti dvigniti vsaj na povprečno višino iz leta 1938. Nadaljnje povečanje pa v večji meri ni uspelo, predvsem zaradi pomanjkanja rudarjev. Njih število je še danes manjše nego je bilo pred vojno, deloma ker so se izselili inozemski delavci, ki so bili prej v večjem številu zaposleni v francoskih rudnikih, deloma pa zaradi tega, ker je še precej rudarjev v nemškem ujetništvu. Francoska vlada je delovni načrt v premogovnikih raztegnila in delajo sedaj rudarji dnevno po 8 in tričetrt ure. Pomanjkanje premoga je predvsem posledica občutno zmanjšanega uvoza. Pred vojno je Francija uvažala na mesec preko 2 milijona ton premoga, predvsem iz Anglije, sedaj pa znaša uvoz največ 200.000 ton mesečno. Ker se potrošnja železnic, elektrarn in plinarn navzlic omejitvam ne da v večjem obsegu zmanjšati in ker je treba oskrbeti najnujnejše količine za industrijo, je predvsem prizadeta potrošnja civilnega prebivalstva in malih potrošnikov.

= **Človeški lasje kot tekstilna surovina** Na Danskem so pričeli že lani zbirati pri frizerjih lase, ki jih uporabljajo kot surovino pri izdelovanju klobučevine, za podplate domačih čevljev(copat). Pravkar so objavili poročilo o lanskem uspehu zbiralne akcije. To poročilo navaja, da je bilo nabranih 10.000 kg las, ki jih je odkupila industrija za izdelovanje domačih čevljev s podplati iz klobučevine. Predelava človeških las ni morda nova. V skandinavskih državah so že v starem veku uporabljali človeške lase in so jih v rimski dobi prodajali v druge države. Strokovnjaki trdijo, da se človeški lasje lahko prav dobro uporabijo pri izdelovanju fine klobučevine, ki se, kakor rečeno, uporablja v prvi vrsti namesto podplatov pri domačih čevljih. V zvezi s poročilom o uspehu lanskega zbiranja poudarjajo danski listi, da bi se dal ta vir za pridobivanje tekstilne surovine še znatno bolj izkoristiti. Če bi vse porezane lase zbrali, bi jih sploh ne mogli potrošiti, četudi bi vse tvornice domačih čevljev uporabljale klobučevino iz las, saj tehtajo pri ženah lasje povprečno 250 gramov, vsako leto pa zraste znaten del te količine.

Zemljevidi nekoč in danes

Pod tem naslovom je pred dnevi objavila »Kölnische Zeitung« zanimivo beležko, iz katere posnemamo:

Kdor gleda danes izložbo zemljevidov in se spominja onih, ki so bili na razpolago v zadnji svetovni vojni, bo takoj opazil bistveno razliko, ki odraža obenem razliko med obema vojnama, prejšnjo in sedanjo. Kdor je hotel v zadnji svetovni vojni zasledovati razvoj vojnih dogodkov, je potreboval natančne zemljevide, ki so po možnosti beležili sleherno vasico, skoroda sleherno hišo in vsak hribček. Danes pa hočemo takšne zemljevide, ki nam nudijo velike preglede, ki jih seveda že skoraj ni mogoče narisati brez kršitve pravil o pravem velikostnem razmerju. Sedanja svetovna vojna zahteva namreč že pravi globus, ker nas ravninsko projeciranje lahko zelo vara v pogledu pravih razdalj. Seveda se tu in tam tudi v tej vojni pojavljajo kraji, reke, pokrajine itd., zaradi katerih je včasih nujno, da si ogledamo tudi specialke. Tako smo si pred nekaj dnevi z radovednostjo ogledovali na zemljevidu Jave, kje leže posamezni kraji, kjer so se Japonci izkrcali itd. Prav tako smo želeli podrobni prikaz krajev na Malajskem polotoku. Pa tudi v teh primerih nam je največkrat zadoščal splošni pregled, saj so se pogosto boji na določenem mestu že končali še preden smo ga na zemljevidu našli. Posamično ime se nato kmalu pozabi in ostane le samo večji zemljepisni pojmi, kakor Java, Celebes, Sumatra, Timor, Nova Gvineja, Avstralija itd. Saj se nam je podobno godilo tudi z evropskimi kraji, pri katerih so se vršili boji: njih imena smo že pozabili, ostale pa so predstave o velikih prostornih spremembah.

Ali se je spremenilo naše zanimanje v tem pogledu? Ali morda ne zasledujemo več borb z isto pozornostjo kakor pred 25 leti? Ne, naše zanimanje in naša pozornost sta ostali isti toda vojna se je bistveno spremenila. Operativne odločitve, ki so v ostalem v glavnem privlačevale naše zanimanje, so se v tej vojni razširile na velike prostore zemeljske oble. In kakor se pogledi današnjega vojskovodje uvrščajo v velike strateške črte najširšega obsega, tako hočemo tudi mi, ki smo opazovalci in udeleženci vojne obenem, zajeti predvsem te velike strateške oznake poteka sedanje vojne in jih tako rekoč »čitati« na zemljevidu. Zares, povsem brez pomena je, ali leži Rembang na Javi 100, 110 ali 120 km zapadno od Surabaje; glavno je, vedeti le to, da so se Japonci izkrcali v bližini Surabaje in da je bila s tem ogrožena poslednja nasprotnikova pomorska postojanka na tem področju. Tako preostaja zdaj anglosaškima velesilama samo še pomorsko oporišče Port Darwin v Avstraliji, ki je kakih 2000 km oddaljeno od Jave. Toda te razdalje varajo, kakor smo že rekli, kajti dejansko so se Japonci na drugih točkah že znatno bolj približali petemu kontinentu. Otok Amboina v Molukih, ki so ga Japonci tudi že zasedli, leži namreč samo 900 km od Avstralije z zasedbo Timorja pa so se približali Port Darwinu celo že na razdaljo 400 km.

INSERIRAJTE V „JUTRU“

Kronika

* **Iz »Službenega lista«.** »Službeni list za ljubljansko pokrajino št. 20 z dne 11. marca 1942-XX objavlja naredbe Visokega Komisarja: dopolnilna navodila k naredbi o likvidaciji terjatev in dolgov nemških izseljencev, podaljšanje roka za izdajo osebnih nakaznic, odločbe Visokega Komisarja: prevedba nekaterih glavnih poštno-brzojavnih uradov v pogodbene in cenik za zelenjavo in sadje št. 11.

* **Zamenjava denarja vojnih ujetnikov.** Rdeči križ v Ljubljani sporoča: Glede zamenjave bivšega jugoslovenskega denarja, poslanega od vojnih ujetnikov svojcem, sporočamo, da se mora vložiti prošnja na »Banco d'Italia«. Priložiti je treba domovnico pošiljatelja (vojnega ujetnika), izvirno potrdilo in kuverto poslanega denarja. Izredni komisar, major A. de Nakich.

* **Prevedba nekaterih glavnih pošt in brzojavnih uradov v pogodbene.** Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino odloča: V pogodbene pošte se prevedejo sledeči državni uradi: 1. Pošta, brzojav in telefon Gorenji Logatec iz VI. razr. drž. pošt v II. razred 2. skupino razrednih državnih pošt, 2. Pošta, brzojav in telefon Grahovo pri Cerknici iz VI. razreda drž. pošt v II. razr. 2. skupino razrednih državnih pošt. 3. Pošta, brzojav in telefon Lož iz VI. raz. drž. pošt v II. razred 1. skupino razr. drž. pošt. 4. Pošta, brzojav in telefon Planina pri Rakeku iz VI. razr. drž. pošt v II. razr. 2. skupino razr. drž. pošt in 5. Pošta, brzojav in telefon Sodražica iz VI. razr. drž. pošt v I. razr. 3. skupino razr. drž. pošt. Ta odločba je takoj izvršna in se objavi v »Službenem listu za Ljubljansko pokrajino«.

* **Tretja obletnica vladanja papeža Pija XII.** Vsi vatikanski dostojanstveniki so se včeraj udeležili intimne prosl. 3. obletnice vladanja papeža Pija XII. V sikstinski kapeli je bral slovesno mašo dekan kardinalskega kolegija kardinal Granito Pignatelli di Belmonte. Maši je prisostvoval tudi sv. oče.

* **Nove katoliške škofije.** Službeni list Sv. stolice objavlja papeževo odredbo, s katero se ustanavljata dve novi katoliški škofiji. Popolnoma nova je ona v Tagoljaranu na Filipinih, druga pa je nastala na Madžarskem z razdelitvijo škofije v Velikem Varadinu na dve škofiji s sedežem v Szatmarju in Velikem Varadinu.

* **Maršal Kesselring pri generalu Longu.** Kakor poroča »Lavoro Fascista«, je te dni nemški letalski maršal Kesselring obiskal vrhovnega poveljnika italijanskih Oboroženih sil na Egejskem morju generala Longo.

* **Švicarski diplomatski zastopnik v Bratislavi.** Za Nemčijo, Italijo, Hrvatsko, Madžarsko, Japonsko, Švedsko, Bolgarijo, Rumunijo in Vatikan je zdaj imenovala tudi Švica svojega zastopnika v Bratislavi in sicer generalnega konzula dr. Grasslia. Dr. Grassli je bil doslej prvi poslaniški tajnik v Berlinu.

* **Nov župan v Budimpešti.** Državni upravitelj Horthy je na lastno prošnjo razrešil dolžnosti dosedanjega budimpeštanskega župana Karafiatha in obenem imenoval za glavnega župana državnega poslanca dr. Homonnyja. Dr. Homonny je 54 let star in je že od svojega 22. leta član parlamenta.

* **12letni deček odlikovan za hrabrost.** Pred več tedni se je med drugimi vozil v civilnem letalu iz Libije v Sicilijo tudi neki 12letni deček. Med vožnjo je bilo letalo napadeno od angleških lovcev, ki so ranili več potnikov, med njimi tudi omenjenega dečka... Kmalu po pristanku letala v Siciliji je deček umrl. Ker je ves čas junaško prenašal bolečine, je bil zdaj predlagan za odlikovanje s srebrno hrabrostno kolajno.

* **Novčanična banka za Ukrajino.** Državni minister za zasedena sodna področja Rosenberg je izdal odredbo o ustanovitvi centralne novčanične banke za Ukrajino. Banka bo velikega pomena za gospodarsko obnovo vzhodnih dežel in bo imela svoj sedež v Kijevu.

* **Nemška spominska znamka za »dan junakov«.** Nemška državna pošta je dala v spomin na letošnji »dan junakov« v promet posebno znamko v modročrni barvi. Cena je 12 + 38 pfenigov, torej skupaj 50 pfenigov; 12 pfenigov je vrednost za frankiranje, 38 pfenigov pa gre v dobrodelne namene. Znamke je tiskala državna tiskarna na Dunaju, načrt zanje pa je naredil prof. dr. Rihard Klein iz Monakovega. Znamke so naprodaj pri vseh poštnih uradih od 10. marca do konca aprila.

* **Najstarejša Dunajčanka umrla.** Nekaj dni pred svojim 103. rojstnim dnevom je umrla na Dunaju ga. Lassade. Pokojna je bila mati 13 otrok in je bila odlikovana z materinskim častnim križem. S svojo hčerko je vodila pralnico in je še do zadnjega časa pomagala pri delu.

* **Vojakove sanje.** Iz Verone poročajo, da loterijski dobitki prošlega tedna niso bili obilni, pač pa je zanimivo, da je mati nekega vojaka zadela 8500 lir. Sin se nahaja na bojišču v Afriki in je nedavno materi pisal o čudnih sanjah, ki jih je imel. Mati je pogledala v sanjsko knjigo in je stavila na številke 48, 70 in 90. Ker pa so bile stave za Verono že zaključene, so stavili izjemoma na Torino, kjer so bile vse tri številke res izžrebane. Vojakove sanje so družini pripomogle do razmeroma znatnega zneska.

* **Smrt v Seini.** Pariški »Matin« poroča o požrtvovalnosti nemškega majorja Adolfa Eberla, ki je bil nedavno priča, kako je neka žena v Parizu padla v Seino. Kljub hudemu mrazu je major brez pomišljanja skočil v ledeno Seino in skušal utapljajočo se neznanko rešiti. Trenutek prej, preden je priplaval do nje, pa so jo valovi zagrnili. Policijski prefekt Pariza se je v pismu na nemškega povdljnika zahvalil nemškemu častniku za njegovo požrtvovalno dejanje.

IZ LJUBLJANE

u— **Petek in 13. dan v mesecu je danes,** za praznoverne zemljane kar neugoden dan. Letošnje leto ima kar tri take dneve. Prvič je padel petek na 13. dan v mesecu februarju, danes je drugič, tretjič pa bo petek 13. novembra. Minuli mesec praznoverni niso prišli na svoj račun. Dan je ravno tako potekel, kakor vsak drugi. Vendar pa petek le redkokdaj pade prav na številko trinajst, ki se je ponekod tako boje, da jo kar črtajo in je na primer le redek hotel, ki ima sobo s številko 13. Leto 1942. je resda izjema. Če pogledamo nekaj let nazaj po koledarjih, ne najdemo zlepa kar trikrat v letu, da bi petek padel na 13. dan v mesecu.

u— **Zdravstvena kolona** pod vodstvom direktorja g. dr. Duceja se je zamudila dalje časa na bežigrajski šoli, kjer je pregledala 584 učencev ljudske šole, 260 učencev II. deške meščanske šole in 156 učenk II. dekliške meščanske šole. Bilo je precej dela, predno je bila vsa ta mladina zdravniško preiskana. Gospodje zdravniki so se izrazili, da so učenci še zadosti zdravi, toda nekateri premalo hranjeni. Mnogim se pozna, da stanujejo v neprimernih stanovanjih in žive v slabih gmotnih razmerah.

u— **Nepremičninski trg v februarju.** Zemljiškoknjižni urad okrajnega sodišča v Ljubljani je v februarju zabeležil 53 kupnih pogodb v vrednosti 1.543.225 lir. Število kupnih pogodb je v primeru z januarjem močno padlo. Prvi letošnji mesec je bilo namreč sklenjenih 78 kupnih pogodb v vrednosti 4,899.706 lir. Visoko januarsko število gre v prvi vrsti na račun prodaje nepremičnin nemških izseljencev.

u— **V soboto zvečer v »Veseli teater«** Na sporedu je nov program štev. 16, ki je poln smeha, godbe, prijetnih presenečenj itd. Enodejanka Čudna snubca, drama Ljubosumnost, skeč Čudodelni serum, pevski vložki in kupleti, to so točke, ki si jih mora ogledati vsakdo. Začetek ob 18.30, konec ob 20. — Predprodaja vstopnic v soboto od 10 — ½13 in od 16 ure dalje.

Sobota 14. III. ob 18.30

VESELI TEATER

u— **Gostilničarska nabavljalna zadruga** poziva zadružnike, da dvignejo zelenjavo v skladišču, Kotnikova 12.

u— **V počastitev spomina blagopokojne gospe Lavre Krekove,** matere g. univ. prof. dr. G. Kreka, je profesorski zbor juridične fakultete v Ljubljani poklonil 280 lir Socialni akciji na kr. univerzi v Ljubljani. Iskrena hvala.

u— **Za mestne reveže** daruje Mici Perdan Lir 100.— v spomin na gospo Ano Klein, vdovo po okrajnem glavarju.

Iz Novega mesta

n— **Preložitev analize vin.** Te dni bi se morala vršiti v vseh važnejših dolenjskih vinarskih središčih analiza domačih vin. Radi tehničnih zaprek pa so morale biti analize vin preložene na kasnejši čas ter bomo pravočasno objavili nov razpored.

n— **Vreme 40 mučenikov se najavlja.** Po nedeljskem snegu se je že v noči na ponedeljek pojavil zopet jug, ki je tekom ponedeljka popolnoma pobral novo snežno odejo. Popoldne se je nebo zjasnilo, proti večeru pa je pričel pritiskati mraz, ki je obetal zboljšanje vremena. Na dan 40 mučenikov je že v zgodnjih jutranjih urah ležala nad mestom gosta megla, ki se je pa hitro dvignila in po daljšem času je Dolenjska imela prav krasen solnčni dan. Po starem pregovoru mora sedaj lepo vreme držati kar 40 dni in se saj prve dni ni izneverilo ljudskemu reku.

n— **Nov grob.** V torek dopoldne je v visoki starosti 78 let po kratki bolezni nenadoma preminula ga. Marija Bernard, vdova po dimnikarskem mojstru v Novem mestu, Pokojnica je radi svoje preprostosti, ljudomilosti in dobrotljivosti uživala v vseh krogih prebivalstva veliko priljubljenost in splošen ugled. Zapušča hčerko vdovo Marijo in štiri sinove, katere je vse dobro preskrbela in zavzemajo danes prav ugledne položaje. Pogreb blagopokojnice je bil v četrtek na mestno pokopališče. Pokojni blag spomin, žalujočim svojcem naše iskreno sožalje.

SLOVNICA

Učiteljica: »Torej glagol se sprega takole: Ne kričim, ne kričiš, ne kriči, ne kričimo, ne kričite, ne kričijo... Jožek, ponovi, kaj sem povedala!«

Jožek: »Nobeden ne kriči!«

USPAVALNO SREDSTVO

— No, gospod Novak, ali je kaj pomagal prašek za spanje, ki sem vam ga predpisal?

— Izvrsten je, gospod doktor. Prosim, predpišite mi ga še enkrat. Od tistega dne naprej nimam nobenih težav več. Kadarkoli pridem ponoči domov, spi moja žena kakor polh.

ODGOVOR RIHARDA STRAUSSA

Najslavnejšega modernega nemškega skladatelja je vprašala nekoč ena izmed nadebudnih pianistinj:

»In kaj igrate vi najrajši, mojster?«

Suho je odvrnil skladatelj: »Karte... ali pa šah!«

Tudi kuhinjske dišave so za vrtove primerne rastline

Kuhinjske dišave so vrtne rastline, ki dajejo jedilom in često tudi pijačam boljši okus. Nekatere kuhinjske dišave so enoletnice, druge pa trajnice. Enoletnice se sadijo menjaje na gredicah, trajnicam pa je določiti posebno stalno gredo ali pa se sade na robove in ogle zelenjadnih gred.

Med enoletnice prištevamo: paradižnik, papriko, majaron i. dr. Paradižnik zahteva mnogo toplote in uspeva v rahli in rodovitni vrtni zemlji. Sadike se gojijo v toplih gredah ter se konec meseca maja presadijo na prosto. Da se plodovi bolje razvijajo, je treba potrgati rastlinam toliko mladik, da ostanejo samo 3 do 4. Tem se poščipljejo vršički kakor hitro odcveto in se prikažejo mladi plodovi. Ko začno prvi plodovi zoreti, se iztrebijo na steblu vse stranske mladike. Ker raste paradižnik navzgor, mu je potrebno nastaviti kol o pravem času in ga nanj privezati.

Ker v sedanjem času primanjkuje paprike, bi kazalo po naših vrtovih gojiti tudi papriko. Paprika je južna rastlina, zato pri nas uspeva le tedaj, če se sadi ob kaki steni, kamor se sonce ves dan upira. Seje se paprika v mesecu marcu v toplo gredo, na prosto pa se presadi meseca majnika. Med rastjo jo je potrebno pridno zalivati, da ji nikoli ne zmanjka vlage.

Med dišave trajnice prištevamo: materino dušico, poprovo meto, meliso, pelin, janež itd., ki vse dobro uspevajo po naših vrtovih.

S Spodnje Štajerske

Šahovska zveza v Mariboru ustanovljena. V okviru štajerskega Heimatbunda so ustanovili prijatelji kraljeve igre svojo zvezo. Zastavili so si obširen delovni program. Prirejali bodo učne tečaje, mojstrske turnirje in medmestna šahovska tekmovanja. Začasna igralnica bo v kavarni »Central«.

Huda avtomobilska nesreča pri Celju. Dne 7. marca zjutraj se je na cesti Celje—Rogatec v bližini Prožinske vasi zgodila težka prometna nesreča, ki je zahtevala človeško življenje. Na mestu nesreče sta obležala še dva težko ranjena, ki so ju pripeljali v celjsko bolnišnico. Poštni avtobus je na vožnji proti Celju na nekem nepreglednem ovinku z veliko silo zadel v osebni avtomobil. Obe vozili sta hudo poškodovani. Izpod razbitin so potegnili mrtvega šoferja osebnega avtomobila Lešnika in težko ranjena vodjo rasnopolitičnega urada dr. Valuschka in njegovo sodelavko Hildo Stocker. Četrtemu potniku v osebnem avtomobilu se ni zgodilo nič hudega. Potniki v avtobusu so prestali mnogo strahu, ranjen pa ni bil nihče.

Avto ga je podrl. 35letni cestni delavec Martin Šturm iz Račjega se je peljal s kolesom proti domu. Spotoma ga je podrl neznan avtomobilist. Šturm je s hudimi poškodbami obležal na cesti in so ga pozneje pripeljali v mariborsko bolnišnico.

Nesreča bivšega senatorja dr. Ploja. Bivši senator dr. Miroslav Ploj se je zaradi nenadne slabosti nezavesten zgrudil v Beethovnovi ulici v Mariboru. Reševalci Rdečega križa so ga prepeljali na njegov dom, kjer mu je kmalu odleglo in je po zdravniškem mnenju kljub svoji visoki starosti izven neposredne nevarnosti.

Nepoboljšljiv tat. Šele 25letni Ivan Grmek, doma nekje iz celjske okolice, je bil že večkrat kaznovan zaradi tatvine. Zdaj se je moral zagovarjati, ker je svojemu delodajalcu ukradel srebrno uro z verižico in štajerski jopič. Obsojen je bil na leto dni težke ječe, po prestani kazni pa ga bodo pridržali v prisilni delavnici.

Iz Hrvatske

Hrvatsko gozdarstvo. Minister za gozdove in rudnike inž. Frković je dal listom naslednjo izjavo o hrvatskem gozdnem in rudarskem gospodarstvu: Naravni zakladi dežele ne smejo biti predmet zasebne trgovine. To velja posebno za gozdove. Zaradi tega so bile vse dolgoletne pogodbe o eksploataciji gozdov razveljavljene. Število industrijskih žag bo spravljeno v sklad z letno proizvodnjo lesa. Uporabo lesa za kurivo je treba omejiti in nadomestiti s premogom. V splošnem bo produkcija v hrvatskih gozdovih načrtno urejena. — V rudarstvu se bodo zasebne koncesije izdajale le v redkih primerih. Proizvodnja premoga bo povečana, prav tako produkcija železa in soli, tako da bo v teh pridelkih država neodvisna od uvoza. V Hercegovini bodo odprti novi rudniki boksida, tako da bo tudi dovolj aluminija domače proizvodnje.

Nova cena koruzi. Ministrstvo za trgovino, obrt in industrijo je določilo novo odkupno ceno za koruzo. Za 100 kg neposušene koruze se sme plačati 340 kun. — Nedavno so v Koprivnici postavili novo moderno sušilnico za koruzo. Njena kapaciteta znaša v 24 urah 3 vagone. Nabavni stroški so znašali pol milijona kun.

Mesnice v Zagrebu morajo biti odprte že ob pol 7. Zagrebški župan je izdal odredbo, po kateri morajo biti vse mesarske obratovalnice v Zagrebu odprte najpozneje ob pol 7. uri zjutraj.

Zmanjšan obseg časopisov. Kakor drugod so tudi hrvatska oblastva zaradi varčevanja s papirjem odredila, da morajo vsi hrvatski dnevniki in tedniki zmanjšati obseg svojih dosedanjih izdaj.

Bazilika v Zagrebu. Papež je dovolil, da dobi cerkev Srca Jezusovega, ki je bila nedavno dograjena v Zagrebu, naslov bazilike.

Ukinjene kmetijske zbornice. S posebnim zakonom, ki je bil te dni objavljen, se ukinjajo vse kmetijske zbornice, ki so obstojale na sedanjem državnem ozemlju Hrvatske. Celokupno njihovo premoženje preide na Hrvatsko kmečko gospodarsko zajednico, ki predstavlja vrhovno korporacijsko ustanovo hrvatskega kmetijstva.

Tvrdka Astaldi, znana velika italijanska gradbena družba, je otvorila v Zagrebu svojo podružnico, po kateri bo izvajala razna večja gradbena dela na Hrvatskem. Podružnica je juridično samostojna in ima osnovni kapital 3 milijonov kun.

Za vodovod v Banja Luki, ki ga bodo razširili in modernizirali, je določen kot prvi kredit znesek 10 milijonov kun. K stroškom bosta prispevala država in mesto.

Iz Srbije

Življenje in smrt v Beogradu. Lani je bilo v srbski prestolnici rojenih 2318 otrok. V istem času je umrlo 1944 oseb. Poročilo se je 2259 parov. Zakoncev po prvih letošnjih podatkih tudi to leto ne bo manj, kajti do začetka postnega časa se je poročilo že 369 parov. V tem času je bilo rojenih 389 otrok, umrlo pa je 326 ljudi.

Preureditev srbske državne policije. Izšla je odredba ministrskega sveta, s katero se popolnoma preureja državna policija. V njen delokrog bodo prišli vsi posli, ki so jih doslej opravljale razne policijske oblasti, poleg tega pa tudi vsi posli žandarmerije in graničarske straže.

Beograjska univerza je dobila novo vseučiliško uredbo, ki nadomešča staro uredbo o vseučiliščih 22. decembra 1931. Cilj nove uredbe je prilagoditi poslovanje vseučilišča sedanjim nacionalnim in kulturnim zahtevam.

Atenske slaščice

Kljub vojnim razmeram vsak narod in vsako mesto skuša ohraniti svoje stare navade. Znano je, da so bili Grki veliki sladkosnedi in so to svojo navado v veliki meri ohranili tudi v sedanji dobi. O tem piše dopisnik beograjskega nemškega dnevnika takole:

Zjutraj, ko atensko prebivalstvo, ki stanuje onstran reke Idisosa, prihaja na delo in ko se v zgodnjih popoldanskih urah človeške reke spet vračajo proti domu, odmeva vsa okolica marmornatega mosta, ki vodi skoz Idisos, glasnih klicev prodajalcev slaščic. Naprej in naprej si sledijo monotoni klici »patreika«, pomešani z drugimi, ki ponujajo dobre ali slabše cigarete. Dolgo časa se to vražje vpitje ne poleže. Nič drugače ni na obljudenejših atenskih cestah, najsi bo v Vseučiliški ulici, na Stadionski cesti ali po vsej širni četrti, Agoža imenovani. Na majhnih deščicah iz lesa in v papirnih škatljah leži blago: majhni koščki kolačev iz najcenejše moke in polnjeni z orehi, mandeljni ali rozinami. Cene tako imenovanih »kolačev iz Pakrasa« skačejo od 20 do 100 drahem, kakršen je pač kupec. Grki imajo namreč fin občutek za denarnico vsakogar.

Trgovina s kolači se iz dneva v dan bolj množi. Na vsakem oglu v Atenah je prodajalna za te vrste pecivo. Vsaka veža na obljudenejših cestah je spremenjena v trgovino, kjer se je etabliral prodajalec kolačev. Poslastice pa se dobe tudi pri brivcih, fotografih in v drugih podobnih lokalih. Majhne trgovinice so hipno zrasle iz tal in prodajalci v njih se trudijo, da bi Atenčanom sladili življenje. Blago leži v piramidah ali v krogih zloženo, drugje zopet v obliki stopnic. Ko je prodan en košček kolača, spet aranžirajo zalogo na drug način.

Na čistočo in higieno prodajalci ne pazijo preveč. Z umazanimi prsti, s katerimi so prej brisali prah ali sprejemali zamazani denar, prijemljejo tako priljubljene kolače. Dnevno zaprejo zaradi tega mnogo potujočih prodajalcev, toda ti ukrepi doslej niso zadostovali. Kupcev in prodajalcev je vsak dan več. Zaslužek je lahek, ker so proizvajalni stroški malenkostni. Kogar zapro ali kaznujejo z denarno kaznijo, je takoj po prestani kazni spet na delu. Krivda za plodonosno uspevanje te vrste obrti je v prvi vrsti na kupcih. Toda Grki se v takih stvareh ne dajo organizirati; tudi prigovarjanje nič ne pomaga. Slaščice morajo imeti, čeprav se izpostavljajo nevarnosti, da bodo obolelí. Vpitje prodajalcev in ponujanje umazanih slaščic je po cestah vsak dan hujše. Opomini nič ne zaležejo. Atenci sicer zaradi tega obolevajo, toda trgovine s slaščicami grejo naprej.

Zgodovina strmoglavnih letal

O zgodovini strmoglavnih letal je pred kratkim večerna izdaja tržaškega »Piccola« objavila daljši članek, iz katerega posnemamo nekaj podrobnosti, ki bodo zanimale tudi našega čitatelja:

Strmoglavna letala niso nastala čez noč. Ona ne poznajo svojega »posebnega« inženjerja, temveč so rezultat dolgega razvoja in predstavljajo prav za prav zaključek razvoja v določeno smer. Strmoglavna letala so kot letalski tip izšla iz dolge vrste letal, ki so se sproti vedno bolj izpopolnjevala in jim moramo pravi začetek iskati prav za prav v zgraditvi prvega kovinskega letala, ki ga je izumil prof. Junkers, oče nemškega letalstva. Prof. Junkers je že l. 1909. patentiral tip povsem kovinskega letala, čegar prednosti pa so bile splošno priznane šele nekaj let kasneje. Spočetka so bili strokovnjaki precej skeptični glede pomena takšnega letala, prof. Junkers pa je njegove prednosti videl predvsem v tem, da so zmanjšane nevarnosti, da bi letalo zgorelo, kakor tudi nevarnosti ob pristanku letala. Razen tega je konstrukcija kovinskih letal mnogo lažja in hitrejša, tako da je uporaba tega tipa zvišala tudi letalsko proizvodnjo. Prvo kovinsko letalo, zgrajeno po načelih prof. Junkersa, je bilo letalo »Junkers 1«, izgotovljeno l. 1915.

Prvo izboljšanje novega tipa je pomenilo letalo »J 2«, zgrajeno l. 1916., ki pa se je kmalu izkazalo pretežko. Tako se je v gradnji letal namestu železa začel uporabljati duraluminij. Medtem ko so letalske tvornice izgotavljale letalo »J 3«, je nemška vojska naročila prvo oklopno letalo. Ker pa tedanji motorji niso bili še dovolj močni, so opustili gradnjo enokrilnih letal in začeli graditi dvokrilna letala, ki so kasneje dobila naziv »leteči tanki«, to pa zaradi precej močnega oklepa za varstvo pilotov. To je bilo letalo »J 4«. Nadaljnja raziskovanja pa so prinesla nove uspehe.

L. 1918. so bila zgrajena letala »J 9« in »J 10« ter še neko novo izvidniško in vodno letalo »J 11«. Konec vojne in versajski mir sta ustavila nadaljnji napredek nemškega letalstva. Junkersovi patenti so bili odstopljeni raznim inozemskim tvornicam, tako podjetju Limhamn na Švedskem, ki je kar naprej gradilo nove tipe letal Junkers, ter moskovskim tvornicam, kjer so zgradili nove tipe »J 20« in »J 21«, in sicer v letih 1922 in 1926. Prvo strmoglavno letalo pa so tedaj izgotovile letalske tvornice na Švedskem, ki jih lahko smatramo vsaj deloma za »rojstni kraj« strmoglavcev. Prvi strmoglavec je nosil naziv »K 30«, leta 1937. pa je bil zgrajen prvi nemški dvomotorni bombnik, katerega največja hitrost je znašala 232 km na uro. Zelo posrečena je bila konstrukcija dvosedežnega lovca »K 47«, ki je imel motor s 450 konjskimi silami in je razvijal hitrost 275 km na uro. To letalo, izgotovljeno l. 1928., lahko smatramo za prvega neposrednega prednika prvega nemškega strmoglavca »Stuka«, tako zvanega »Ju 87«, zgrajenega l. 1935. To letalo je danes eno izmed najbolj učinkovitih nemških letalskih orožij.

INSERIRAJTE V „JUTRU"!

SPORT

Drsanje že pred tisoč leti

na koščenih drsalkah, ki so jih mazali s svinjsko mastjo

Kako in kdaj se je svet naučil drsanje, tega najbrž ne bo mogoče nikoli ugotoviti z vso gotovostjo, kajti številne zgodovinske najdbe kažejo, da segajo njegovi početki v davno preteklost. Vsekakor je gotovo, da so se tega načina premikanja po ledu posluževali že najstarejši prebivalci na zemlji, čeprav se seveda ne da prav nič primerjati z drsanjem, kakor ga ljudje gojijo danes. Ta način premikanja na ledu je bil posebno v skandinavskih državah zaradi hude in dolge zime ljudem ne samo v zabavo, temveč prav nujno potreben.

Priprave, na katerih so se ljudje v starih časih premikali po ledu, so bile za današnje pojme zelo čudne. V severnih državah so uporabljali za to nekatere prikladne kosti severnih jelenov, ki so jih bodisi kar z vrvmi privezovali na obuvala, ali pa jih obdali z lesom in si jih potem pritrjevali na noge. Te drsalke, ki so jih uporabljali morda že v 12. stoletju, seveda niso imele nobenih robov in so si ljudje pomagali pri premikanju z dvema palicama, ki so obenem ju zasajali v led. Tako so nekako štorkljali dalje po ledu, pri čemer pa so vendarle dosegli precejšnje brzine. Nekateri so bili tako iznajdljivi, da so napeli celo jadra na obe palici in jih je potem veter gnal po ledeni ploskvi. Spodnje stranice teh živalskih kosti je bilo treba vsekakor pridno mazati z mastjo — celo svinjsko mast so imeli najrajši — da so bile dovolj gladke in so rade drsele. Najbolj nerodno pri teh starih drsalkah brez robov je bilo pač to, da se je človek lahko premikal z njimi samo naravnost v določeni smeri. Čudno je, pa so bile te drsalke prav za prav zelo trpežne in še do srede 17. stoletja je ostalo ohranjenih mnogo takih priprav z robovi iz kosti. V nekaterih krajih na Madžarskem imajo kmečki fantje še danes za drsanje po ledu konjske kosti, ki jih primernro obdelajo in nato privezujejo na čevlje.

Kar se železnih drsalk tiče, je precej gotovo, da so jih najprej uvedli na Holandskem in na Islandu. Holandska je s svojimi številnimi prekopi posebno prikladna za drsalni sport. Razen tega so bile nekoč zime na Nizozemskem mnogo strožje kakor sedaj, tako da se je na zamrznjenih vodah razvil skoraj redni promet na drsalkah. Ko so prišle v uporabo železne drsalke, se je spremenil tudi način teka na ledu. Najprej sta izginili obe palici, ker se je zdaj dalo odrivati od ledu z železnimi robovi brez pomoči palice. Pozneje so drsalci spoznali, da se da z železnimi drsalkami voziti tudi v loku in naenkrat so hoteli znati vsi tako imenovanega »Holandca«, to je drsanje v majhnih lokih na levo in desno stran. Toda to še ni bilo vse! Bolj ko se je drsanje udomačevalo, bolj so spoznavali, da nudi drsalka mnogo možnosti za gibanje v razne smeri, da celo za prave vratolomne akrobacije na ledu. Zanimivo je, da spada ne baš lahka figura »meseca« med najstarejše na ledu in so že pred sto leti gojili in poskušali to vajo, s takim navdušenjem, da se je govorilo o nekaterih, češ da jih nosi »mesec«.

V poznejši dobi se je drsanje razvijalo s skoraj nepričakovanim poletom. Nastopili so drsalci, ki so se ponašali z nekakšnim »kavalirskim« stilom, pri katerem je bilo najvažnejše, da so se držali čim bolj »plemenito«, kar jih je polagoma spremenilo v trde in smešne figure. Še okornejši je bil tako imenovani angleški stil. Važna je dalje ugotovitev, da so se drsanja učili in ga gojili v raznih oblikah večinoma samo moški in so jih ženske lahko samo občudovale. Skoraj bi se bila pregrešila proti dobrim običajem dama, ki bi bila šla na led. Neodpustljivo bi bilo seveda, če bi se ji bilo posrečilo in bi se bila prekucnila na gladko ploskev ter morda še pokazala nežnejše kose iz svoje garderobe. Dandanes se vrtijo naše dražestne princese na ledu v najkrajših krilcih in menda ni nikjer nikogar, ki bi trdil, da smo sedaj manj moralni, kakor so bili naši predniki pred sto leti. Manj moralni ne, toda bolj naravni, kakor so bili oni, saj je značilno za one stare čase, da so se v dvoje drsali na ledu samo moški in so nastopale tudi skupine samih moških, ker pač ni bilo dostojno, da bi se bila med tako veselo družbo na ledu pomešala tudi ženska. Tempora mutantur...

Italijanski nogometaši na delu

Hrvati so predlagali odgoditev tekme z Italijo

Te dni se je v Rimu sestal Nacionalni direktorij italijanske nogometne federacije, ki je sprejel nekatere važne sklepe glede bodočega dela na nogometnih terenih.

Direktorij je vzel na znanje obvestilo Hrvatske nogometne zveze, po katerem naj bi se obe nogometni tekmi z državno reprezentanco in mladinskim izbranim moštvom Italije odgodili na poznejši termin. V zvezi s tem je direktorij odredil, da bosta zaradi te odgoditve razpoložljiva termina (19. marec in 12. april) prišla v dobro za druge namene, in sicer prvi za nov trening državne reprezentance, verjetno tudi v Firenzi, drugi pa za semifinalni tekmi v italijanskem pokalu, v katerih bosta igrala naslednja dva para: v Milanu: Milano—Venezia in v Torinu: Juventus—Modena.

Dalje je bil določen dan 5. aprila za mladinsko mednarodno tekmo med Italijo in Madžarsko in naslednji dan 6. aprila za nov trening pred srečanjem s Španijo, za katero priliko bo nogometna zveza skušala pridobiti dobro švicarsko moštvo Servette iz Ženeve.

Na dan 14. maja bo po sklepu direktorija odigrana mednarodna tekma vseučiliških reprezentanc Italije in Španije; kraj tega srečanja bo odrejen pozneje.

Še nekaj drobiža

V nogometnem prvenstvu Ostmarke vodi od zadnje nedelje dalje Vienna z 18 točkami, nato pa sledijo FC Wien, Austria, Wacker, Sportklub in šele potem — vsenemški državni prvek Rapid, ki je kar za tri točke slabši od vodilne enajstorice.

V madžarskem prvenstvu so bile zadnjo nedeljo odigrane naslednje važnejše tekme: Csepel—Dimavag 6:3, NAC Novi Sad—Železničarji (Segedin) 3:1, Ferencvaros—Kološvar 5:1, Salgotarjan—Gamma 4:1, Lampart—Kispest 3:2, Szolnok—Ujpest 2:1 itd.

Za veliko mednarodno tekmo med Španijo in Nemčijo, ki bo dne 12. aprila v berlinskem olimpijskem stadionu, vlada po vsej državi ogromno zanimanje. V zvezi s številnimi naročili za vstopnice iz krajev izven Berlina so pristojna mesta uradno objavila naslednje: V korist poslovnega prometa in za vojno važnih transportov je oddaja vstopnic za to tekmo za kraje izven Berlina nemogoča.

Na vzhodni fronti je padel odlični dunajski plavalec Remo Depaoli, ki so ga šteli med najboljše plavalce Dunaja in je spadal tudi med elito nemškega plavalnega razreda. Enaka usoda je pred letom dni zadela tudi njegovega brata Alberta.

Hoja in značaj

Že od daleč, ne da bi jim videli obraz, spoznamo naše znance po hoji. Ali moremo po hoji spoznati tudi neznanca, njegov značaj, njegov poklic, narodnost in druge lastnosti? Povej mi, kako hodiš, in ti povem, kdo si...

Na človeku je v resnici malo drugih stvari, ki bi njegovo notranjost tako zanesljivo izvajale kakor hoja. Postava se da zakriti z obleko, obraz spremeniti s pričesko, brado, šminko, misli se dado, kakor znano, prikriti z govorjenjem. Hoja pa se ne da zavestno voditi, vsaj ne za daljši čas. Psihologi so iz korakov razbrali preobilico zaključkov.

Sicer ni treba niti mnogo psihologije za ugotovitev, da Japonci stopicajo, da imajo zamorci nekako poskakujoč korak, Angleži pa brezbrižno mlahavega. Brez nadaljnjega tudi lahko uvidimo, da se je moral gorjanec navaditi težkega stopanja z vsem podplatom, ker mu le takšna hoja daje na gruščnatih in strmih poteh zanesljivo oporo, med tem ko je korak nižinskega človeka lahkotnejši, ker ga postavlja s pete proti koncu noge. Človek iz velemesta, ki se mu vedno mudi in se v gostem prometu nenadno ustavlja, dobi nemirno hojo, nasprotno korači kmet lahko cele ure počasi in enakomerno.

Celo različne zgodovinske dobe in obeležja imajo svoje korake. Iz starih kipov in slik se kmalu prepričamo, da je grški človek v splošnem stopal, rimski korakal, renesančni pa nekako šetal. Vsak hodi pač v pravem pomenu besede s svojim časom in vsaka doba, vsako pleme, vsak narod, vsako podnebje in vsaka dežela dobiva svojo značilno hojo, kakor ima vsaka živalska vrsta svojo posebno zunanjo podobo. A kakor ne dobiš v isti vrsti dveh individuov, ki bi si bila popolnoma enaka, tako ima vsak človek tudi svoj posebni in osebni način hoje.

Pri tem stoji zlasti pod vplivom svojega poklica, kar lahko brez nadaljnjega ugotovimo n. pr. za jahača, mornarja, nosača, sobnega učenjaka ali za kakšno baletko. Potem je obleka, ki ne dela samo človeka, temveč tudi njegov način hoje. Človek, ki nosi težko obleko, stopa popolnoma drugače nego lahko oblečen človek, in pred vsem vodi različna obutev do velikih razlik. Primitivci, ki so navajeni tekati bosi naokrog, se v tem pogledu razlikujejo pač popolnoma od kakšne modne dame, ki stopica z visokimi petami. Holandec dobi v svojih lesenih coklah povsem drugačno hojo nego stepni pastir, ki mu noge tičijo v težkih usnjenih škornjih. Obutev ima vsekako svoj vpliv na značaj in ta vpliv se ne da nikoli zatajiti.

S tem seveda ni rečeno, da mora biti tako izrazit, kakor si je to predstavljal Aristotel, ki si je izmislil cel sistem vedeževanja iz oblike in drugih posebnosti nog. Velika, kitasta stopala so mu pomenila duševno moč, mala in nerodna pa pomehkuženost, stisnjeni prsti na nogah so mu bili znak bojazljivosti, zapognjeni nohti pa znak nesramežljivega značaja. Zveze in odnošaji v teh stvareh so pač malo bolj zamotani, nego si jih je predstavljal starogrški učenjak in filozof, tako enostavno jih ni pregledati, a vsekako obstoje, čeprav si moramo biti tudi svesti, da so v svojem bistvu zelo spremenljivi, kajti tudi hoja je spremenljiva in različna v skladu z zdravjem, boleznijo, starostno dobo itd. Spreminja se pri otroku, pri odraslem in starem človeku, spreminja se po nastrojenju, postaja počasna in težka v žalosti, a prožna, kadar smo dobre volje. Nastrojenje vpliva na hojo tako, da se izravnajo celo stanovske razlike. kmetica in modna dama dobita isto hojo, če imata isto pot, n. pr. na grob svojega otroka.

Vse te mnogovrstne zveze med hojo in značajem niso brez pomena, ne za teoretizirajočela psihologa, in še manj za praktičnega zdravnika. Če mora n. pr. moderni ortoped izbrati vložke in posebno obuvalo svojim pacientom, tedaj jih ne prilagodeva samo stopalom, temveč jih mora prilagoditi značaju in celotnemu človeku.

Kovina, ki umira od prehlada

V poročilih o borbah v vzhodnoazijskem prostoru je bil vedno na novo govor o velikih ležiščih cina na Malaki ter v Holandski Indiji in marsikdo se je pri tem gotovo vprašal, da-li je ta skromna kovina v resnici tako važna. V novejšem času je stopila sicer malo v ozadje v primeri z bakrom, jeklom, aluminijem in magnezijem in zdi se skoraj, da se bližamo dobi, ki ne bo več navezana nanjo — toda za sedaj je sivosrebrni cin še vedno pomemben, celo tako pomemben, da so ga imenovali »politično kovino«. Za malokatero drugo sirovino, če izvzamemo petrolej, je bilo že toliko spletkarenja, toliko političnih manevrov, podpisanih in prelomljenih pogodb med državami, kolikor za cin in niti za zlato ni bilo v vročini tropskih džungel ali v ledenem mrazu bolivijskih visokih planot toliko človeških žrtev, kolikor jih je zahtevala ta mala očitna in mehka tvarina.

Pred prvo svetovno vojno so Zedinjene države porabile komaj 900.000 ton bele pločevine na leto, a že leta 1930. se je ta količina dvignila na poldrug milijon ton, danes pa znaša več nego dva milijona ton. Amerika živi danes skoraj samo od konservnih škatel, te škatle pa se izdelujejo iz bele pločevine, kajti drugače se konserve pokvarijo — a za izdelovanje bele pločevine je treba cina. Za posamezno škatlo ga sicer ni treba mnogo, komaj za nekoliko stotink, a če ga ni, utegne postati to zelo usodno. In Zedinjene države, ki imajo baje vsega drugega v izobilju, baš cina nimajo, kakor nimajo kavčuka. Sicer so bolivijska ležišča cina pod njenim nadzorstvom, toda količina, ki jo tam pridobivajo, ne krije niti polovice ameriške potrebe. Ni čudno zato, da postajajo Američani zavoljo slabega obrata, ki so ga napravili zanje dogodki na Daljnem Vzhodu in v jugozapadnem Pacifiku, čedalje bolj nervozni in enako seveda tudi Angleži, ki so od tu krili prej več nego polovico vse svetovne potrebe po cinu.

Cin je prastara kovina, človeštvo jo je poznalo in cenilo že v pradavnih časih, pred železom, bila mu je neobhodno potrebna za izdelovanje brona, prve kovine, iz katere se je človek naučil oblikovati svoje orodje in orožje. Cin je bil starim kulturnim ljudstvom sveta tvarina, tako Inkom v Južni Ameriki, kakor Kitajcem v Aziji. V srednjem veku so iz njega izdelovali prelepo namizno posodje, danes ga rabimo pač za konservne škatle. Izračunali so, da je v vsakem avtomobilu povprečno 2.7 kg cina, brez njega bi ne opravili nobenega varilnega dela, vsaj ne na tako preprost način, kakršen je mogoč z njim. Kovina, ki si je svoja glavna nahajališča izbrala v tropskem pasu, pa je v ostalem za naše podnebje zelo občutljiva. Že rimski pisci so poznali čudno »bolezen« cinastih posod, ki so se pogostoma nenadno spremenile v prah. Znana je nesreča v tirolskem gradu Karneidu, kjer so v eni sami noči razpadli vsi cinasti predmeti velike in znamenite zbirke. Danes menijo, da tiči vzrok te »cinske kuge« v večkratni ohladitvi pod 18 stopinj Celzija, z drugimi besedami tropska kovina je v našem podnebju podvržena »prehladom«, ki povzročajo njeno smrt.

Ti in še drugi nedostatki mehke kovine so vzrok, da ji iščejo že dolgo primernega nadomestila in v mnogih primerih jo lahko tudi zares nadomestijo z novimi umetnimi smolami ter drugimi tvorivi. Tako nemara že bližnja doba ne bo več razumela velikih skrbi, ki si jih dela naš čas zavoljo cina.

Kri se mu je pretakala narobe...

Senzacionalno operacijo, ki je kirurgija doslej še ni poskusila, je izvršil prof. Buus, ravnatelj mestne bolnice v danskem mestu Aarhusu.

Pacient, nad katerim je prof. Buus preizkusil vso svojo spretnost, je neki profesor matematike, mož 50 let, ki je bil videti na zunaj popolnoma normalen, a je že dolgo časa trpel za neko čudno naduho. Če se je le malo zganil, so ga napadle dihalne težave. Če je hotel n. pr. po stopnicah v višino prvega nadstropja, je bilo to zanj tolikšen napor, da je moral potem počivati popolnoma negiben najmanj četrt ure, kajti drugače bi se zadušil.

Prof. Buus je bolnika opazoval nekoliko tednov, potem je menil, da je ugotovil vzrok njegovih težav, in sicer kaj nenavaden vzrok: bolniku se je kri pretakala v nasprotno smer nego pri normalnih ljudeh. Z drugimi besedami: namesto da bi prehajala iz levega prekata v aorto in od-tod skozi vse telo v desno stran srca nazaj, se je pretakala iz desnega prekata v telo in nazaj v levo stran.

Ker so bolnika narkotizirali, je prof. Buus v prisotnosti treh drugih znanih danskih kirurgov izvršil tveganе reze in šive srca ter aorte tako, da je krvni obtok prisilil v obratno, normalno smer. S kirurškega stališča je ta res izredna operacija popolnoma uspela in kolikor je mogoče presoditi v tem kratkem času, jo bo tudi pacient dobro prenesel. Medicinski krogi pričakujejo z napetostjo nadaljnjih poročil.

Široke ali ozke vrste?

Iz Curiha poročajo, da so v zadnjem času izvršili poskuse, da bi ugotovili, ali so za hitro čitanje primernejše širše ali ožje vrste. Te poskuse so napravili z dvajsetimi osebami, ki so jim med čitanjem s kinematografsko kamero snemali gibanje oči. Na ta način so lahko točno dognali, kolikokrat se oči med čitanjem ustavijo, koliko besed pregledajo v takšnem trenutku, kako dolgo so premori med različnimi položaji oči, koliko časa potrebujejo oči, da objamejo poedine besede in kolikokrat so končno prisiljene vrniti se nazaj, da ponovno pregledajo kakšno besedo, ki so že šle preko nje.

Ti poskusi so pokazali, da so prekratke vrste ovira za hitro čitanje, in to pred vsem zaradi tega, ker čitatelj v tem primeru ne more z enim pogledom obseči cele skupine besed, ki jo veže določena misel. Pri prehodu na novo vrsto se nam prečestokrat prekine logična zveza med besedami. Enako nepripravne pa so tudi preširoke vrste, kajti oči v tem primeru ne dobijo takoj začetka nove vrste in so pogosto prisiljene, vrniti se k že prečitanim besedam, da si obnovijo smisel stavka. Najhitrejše čitanje omogočajo tedaj srednje široke vrste in to je približno širina enega stolpca v časniku normalnega formata s petimi stolpci.

Smrtni žarki v človeškem telesu

Berlinski bakteriolog prof. Otto Rahn je predložil Društvu za pospeševanje znanosti poročilo o zanimivih žarkih, ki jih je ugotovil v človeškem telesu. V redivu iz kvasa je gojil bakterije. Poskusne osebe so temu redivu približale konce svojih pratov. V petih minutah so vsi mikroorganizmi v kvasu poginili. Poskus je ponovil tako, da je postavil med konce prstov in kvas dva milimetra debelo kremenčevo ploščo. V tem primeru so skrivnostni žarki iz človeških prstov ubili bakterije v petnajstih minutah.

Podobne učinke je opazoval pri nadaljnjih poskusih, s katerimi je proučeval izžarevanje oči in konca nosu. Tudi v teh primerih je ugotovil obstoj smrtonosnih žarkov, smrtonosnih vsaj za bakterije, in posebno močni so ti žarki iz oči, tako da je na stari vraži o »zločestem pogledu« nekaj malega vendarle resnično. Človeška prsa ne izžarevajo smrtnih žarkov, kar se pa tiče žarkov iz prstov, je ugotovil, da so tisti, ki izvirajo iz desne roke tudi pri levičnikih močnejši nego žarki iz leve roke.

Amerika brez nove mode

Načelnik ameriškega oddelka za vojno proizvodnjo je izdal odredbo, ki za čas vojne prepoveduje vsako novost v ameriški ženski modi. To odredbo utemeljuje s tem, da se mora oblačilna industrija koncentrirati izključno na vojne potrebe in vojaške dobave.

Un salto mortale — Vzoren saltomortale čez sedem tovarišev

ANEKDOTA

Švicarski pesnik Gottfried Keller je med bivanjem v nekem kopališču vsak večer vabil vesele prijatelje na vino. Kopališki zdravnik s tem načinom zdravljenja ni bil posebno zadovoljen, pa je dejal malo trmastemu pesniku previdno: »Kako bi bilo, gospod Keller, če bi se glede uživanja tekočin malo omejili?« — »Prav rad,« je odgovoril Keller, »od jutri dalje se odpovem prežganim juham, ki ste mi jih predpisali!«

VSAK DAN ENA

OKUS

»Vesel sem, da te po dolgem času zopet vidim, prijatelj. Stopiva malo v gostilno. Kaj raje piješ: pilzenca ali naš dolenjski cviček?«

»Veš, to je odvisno od tega...«

»....?«

»... kdo plača račun.«

Naše gledališče

DRAMA

Petek, 13. marca ob 15. uri: Rokovnjači. Izven. Globoko znižane cene od 10 lir navzdol.

Sobota, 14. marca ob 17.30: Zaljubljena žena. Izven. Znižane cene od 12 lir navzdol

V petek 13. t. m. bo vprizorila Drama ob 15 uri Govekarjeve »Rokovnjače«, delo, ki šteje med najpopularnejše slovenske igre. Dejanje se godi leta 1810. v Kamniku in okolici, kjer so takrat živeli rokovnjači pod vodstvom svojega glavarja Nandeta, ki je osrednja oseba te romantične igre. V dejanje je vpleteno petje in glasba, kompozicija skladatelja Viktorja Parme. Za predstavo v petek veljajo globoko znižane cene od 10 lir navzdol, na kar posebej opozarjamo.

»Zaljubljena žena«, komedija sodobnega italijanskega dramatika Giovannija Cenzata, je igra o zakonskem trikotu: žena, mož, ljubica. Obe ženi se borita za ljubezen moža, ki neodločen koleba med obema. Delo ni brez psiholoških mikavnosti in resnic in pokaže, kako rešujejo sodobne čustvene in pametne žene zakonsko krizo. Ponovitev bo v soboto v drami izven abonmana po znižanih cenah.

OPERA

Petek, 13. marca ob 17.: Sv. Anton — vseh zaljubljenih patron. Za red A.

Sobota, 14. marca ob 16.30: Evgenij Onjegin za red B.

Radio Ljubljana

PETEK, 13. MARCA 1942-XX.

7.30: Poročila v slovenščini. 7.45: Slovenska glasba, v odmoru napoved časa. 8.15: Poročila v italijanščini. 12.15: Golob-Adamičev duo na harmoniko. 12.40: Klarinetni trio. 13.: Napoved časa in poročila v italijanščini. 13.15 Komunike Glavnega Stana Oboroženih Sil v slovenščini. 13.20: Operna glasba pod vodstvom Petralia. 14.: Poročila v italijanščini. 14.15: Orkester Cetra pod vodstvom Barzizze. 14.45: Poročila v slovenščini. 17.10: Prenos iz Kr. opernega gledališča: prvo in drugo dejanje opere »Aida«, v odmoru predavanje v slovenščini. 19.: Tečaj italijanščine, poučuje prof. dr. Stanko Leben. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Koncert saksofonista Miloša Ziherla. 20.: Napoved časa in poročila v italijanščini. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.50: Koncert komornega dua Trost-Šlais. 21.35: Ljubljanski radijski orkester pod vodstvom D. M. Šijanca: operetna glasba. 22.: Orkester pod vodstvom Angelinia. 22.45: Poročila v italijanščini.

Obnovite naročnino!

Mali oglasi

Službo dobi

Beseda I. —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro I. 3.—.

Brivskega pomočnika

dobrega delavca, sprejme salon Kastelic Ivan, Tyrševa c. 38. 3165-1

Pisarniško moč

(žensko), mlajšo, vešča knjigovodstva, italijanske korespondence, iščemo za takoj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Vestna«. 3159-1

Kuharja

sprejmemo za delavsko kuhinjo. Plača po dogovoru. Ponudbe z navedbo dosedanje zaposlitve poslati na naslov: Ing. Dukič, Kočevje. 3172-1

Kuharico in pomočnico

sprejmemo za delavsko kuhinjo. Plača po dogovoru. Ponudbe z navedbo dosedanjih zaposlitev poslati na naslov: Ing. Dukič, Kočevje. 3173-1

Vajenci (-ke)

Beseda I. —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro I. 3.—.

Frizersko vajenko

sprejmem. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 3157-44

Vajenca

za slikarsko obrt sprejme takoj Smolè, soboslikarstvo in pleskarstvo, Kočevje 122. 3171-44

Službe išče

Beseda I. —.30, taksa —.60 za dajanje naslova ali za šifro I. 2.—.

Pisarniška moč

z znanjem italijanskega, nemškega, slovenskega jezika v govoru in pisavi, perfektna, išče takoj službe. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Zanesljiva 5«. 3161-2

Zaslužek

Beseda I. —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro I. 3.—.

Prepisujem

na pisalnem stroju doma. V slovenskem, italijanskem in nemškem jeziku. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 3167-3

Kupim

Beseda I. —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro I. 3.—.

Seno in drva za kurjavo

rabimo vsakega blaga po več vagonov. Ponudite nam seno v balah sladko, polsladko in kislo; drva trda cepanice. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Takoj 3137«. 3137-7

Lestenec

iz kristal. stekla, po možnosti starinski »Bidermayer«, kupim. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 3158-7

Kolesa

Beseda I. —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro I. 3.—.

Prodam

žensko kolo znamke »Diamant«, novo. Oražnova ul. 13-I. 3160-11

Čitajte pazljivo oglase „JUTRA“

Pohištvo

Beseda I. —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro I. 3.—.

Kupim

rabljeno spalnico za eno ali dve osebi. Cenj. ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Dobro ohranjena 363«. 3162-12

Sobe išče

Prazno sobico

išče mladi gospod v ali bližini centra. Cenj. ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Stalen 33«. 3163-23a

Dopisi

Beseda I. —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro I. 3.—.

Dvignite dospele ponudbe v oglasnem oddelku

Agilen, Abs. trg. akademije, Avto ugodno, Boljši gospod, Čiste steklenice, Center prvovrstno, Dobre 28, Delitev 50%, Dobra plača, Dober plačnik, Doktor, Franceis, Gostilniška koncesija, Inženier 10, Izseljenec, Hladilnik, Kemik, Komfortna vila, Kabinet, Kupim takoj, Kapna, Lepa lega, Lepo stavbišče, Lepa bodočnost, Lir 75.000, Manjša hiša, Mirje, Mirna gospodična, Mlin takoj, Mirni značaj, Marica, Mirna in točna plačnica, Marec, Natančne ponudbe, Nepreležana, Na prometu, Odsoten in točen, Pridna in poštena, Ponedeljek, Preproga, Pragozd, Poštena, Pomlad, Pomlad 1942, Poštena 3, Prvovrstno, Pisarna, Resno, 100% sigurno, Skromna, Strojepiska, Stanovanje, Samostojni kuharici, Služkinja, Siguren najemnik, Ugodna prilika, Ugodno prodam, Visoka plača, Varno za obdelovanje, Vložne knjižice, Veselje, Večji znesek, Zmožna in poštena, 50.000.

Živali

Beseda I. —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro I. 3.—.

Nemško dogo

čistokrvno, mlado, 18 mesecev, poceni prodam. — Pfundner, Predovičeva 7, Moste. 3168-27

Izgubljeno

Beseda I. —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro I. 3.—.

Izgubila sem

zlato zapestnico z obeski, dragimi spomini. Pošten najditelj naj jo odda na naslov, ki se nahaja v ogl. odd. Jutra. 3156-28

Filatelija

Znamke

vsako količino, kompletne zbirke, partije, ali nekompletne, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra z opisom in ceno pod »A. Jerase«. 3134-39

Stroji

Beseda I. —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro I. 3.—.

Pletilne stroje

št. 6, 8, 10, kupim. Pismene ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Stroje«. 3166-29

Dražbe

Beseda I. —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro I. 3.—.

Dražba lesa.

Začasna državna uprava zaplenjenih gozdov v Ljubljani, Cesta 29. oktobra št. 24-I., bo prodala na dražbi, ki se bo vršila 8. aprila 1942 ca 19.000 plm jelove hlodovine na panju iz območja svoje šumske uprave v Kočevju. Pojasnila, pogoji in tiskovine so na razpolago pri gornji upravi v Ljubljani in v Kočevju. 3117-32

E. Salgari: 5

Črni gusar

Roman

»Nikar se ne boj, prijatelj!« je rekel: »Peklenščkovo vrv si prihranimo za pozneje, kadar bomo pod milim nebom in s konopljeno ovratnico okrog grla plesali fandango.«

Nato se je vprašujoče obrnil h gusarju, ki je molče gledal ujetnika.

»Ali naj ga vendarle upihnem s pištolo?«

»Ne!«

»Ga naj obesim na vejo?«

»Še manj!«

»Morda je izmed tistih, ki so spravili mojega kapitana, Rdečega gusarja, na vešala!«

Ob tem spominu se je ukresal v očeh Črnega gusarja zlovesten blisk, ki pa je takoj ugasnil.

»Ne sme umreti, ker nam bo živ več koristil!«

»Tedaj ga vsaj dobro zvežimo,« sta rekla gusarja.

Segla sta po rdečih pahovkah, ki sta jih imela okrog pasu, in stisnila ujetniku roke na hrbet, ne da bi se bil upal upirati.

»Da vidimo, kakšen si na oko!« je rekel Carmaux.

Prižgal je konček netila, ki ga je imel v žepu, in posvetil Špancu v obraz.

Siromaku je utegnilo biti največ trideset let. Bil je dolg in suh kakor njegov rojak Don Quijote in je imel kakor ta oglat obraz s sivimi očmi in rdečkasto brado. Jopič iz rumenega usnja, široke, rdeče in črno progaste hlače in visoki črni škornji so bili njegova obleka. Na glavi je imel jekleno čelado s peresom, ki je bilo videti dokaj osmukano, ob pasu pa mu je visel dolg meč v zarjaveli nožnici.

»Tako mi mojega patrona Belcebuba!« je smehoma vzkliknil Carmaux. »Če ima maracaibski guverner še mnogo takih junakov, je vsaj očitno, da jih ne krmi s kopuni, kajti tale je mršav kakor prekajen slanik! Mislim, kapitan, da ga skoraj ni vredno obesiti!«

Črni gusar se je s konico meča dotaknil ujetnika in rekel: »Govori zdaj, ako ti je življenje drago!«

»Življenje je že izgubljeno,« je suho odvrnil ujetnik. »Saj vem, da živ ne pridem iz vaših rok! Niti če vam povem, kar hočete vedeti, nimam gotovosti, da bi učakal jutrišnjega dne.«

»Ta Španec je videti pogumen,« je menil Stiller.

»S svojim odgovorom si lahko zasluži pomiloščenje!« je gusar dodal. »Zini torej, če si voljan govoriti!«

»Ne!« je odvrnil Španec.

»Življenje sem ti obljubil!«

»Kdo vam verjame?«

»Ali veš, kdo sem?«

»Morski razbojnik!«

»Da, tisti, ki ga imenujejo Črnega gusarja!«

Sveta Devica gvadelupska!« je vzkliknil Španec in prebledel. »Vi tukaj? Prišli ste, da maščujete svojega brata in nas vse pokončate?«

»Ako ne boš govoril, boste vsi pokončani! Kamen ne ostane na kamnu v Maracaibu!«

»Por todos santos!« je rekel ujetnik, ki se še ni bil opomogel od presenečenja.

»Govori!«

»Smrti sem zapadel! Čemu torej?«

»Črni gusar je poštenjak in zna ostati mož beseda!« je slovesno rekel kapitan.

»Dobro, pa me izprašujte!«

TRETJE POGLAVJE

Ujetnik

Gusar je bil sédel ujetniku nasproti na korenino nekega drevesa, med tem ko sta se flibustirja postavila na koncu gozdiča za stražo, kajti nihče ni mogel vedeti, ali nima ujetnik še kakih tovarišev s seboj.

»Povej mi, ali moj brat še visi?« je vprašal po kratkem molku.

»Da,« je Španec odvrnil. »Guverner je ukazal, naj ga puste obešenega tri dni in tri noči, preden ga vržejo gozdnim zverem v hrano.«

»Misliš, da bi bilo moči ukrasti njegovo truplo?«

»Morda. Ponoči je na Granadskem trgu samo ena straža. Petnajst obešencev ne more pobegniti.«

»Petnajst!« je vzkliknil gusar. »Okrutni Van Gould ni niti enemu pustil življenja?«

»Nikomur ne!«

»In se ne boji tortuških gusarjev?«

»Maracaibo je dobro oskrbljen s četami in topovi.«

Zaničljiv nasmeh je zaigral ponosnemu gusarju okrog ust.

»Kaj nam morejo topovi!« je rekel. »Naše napadalno orožje zaleže mnogo več! O tem ste se prepričali pri napadih na San Francisco de Campeche, Sant'Agostino de Florida in povsod drugod!«

»Resnica je, a Van Gould misli, da je v Maracaibu varen!«

»Dobro! Videli bomo, kako se bo držal, ko ga napadem z Olonezom!«

»Z Olonezom?« se je zgrozil ujetnik.

»Kaj si iskal v tem gozdu?«

»Breg sem nadzoroval.«

»Sam?«

»Da, sam!«

»So se mar bali presenečenja?«

»Da, ker so dobili z znamenji sporočilo, da križari po zalivu sumljiva ladja.«

»Torej moja?«

»Ker ste tu, je bila menda vaša ladja.«

»In guverner...«

»Ta je poslal nekaj zaupnikov v Gibraltar, da obvesti guvernerja.«

Ta odgovor je gusarja vznemiril. Nato pa je lahno skomignil z rameni, rekoč: »Pha, ko pridejo admiralove ladje v Maracaibo, bomo zdavnaj spet na ‚Folgoru'!«

Vstal je in z žvižgom poklical flibustirja, ki sta stražila na gozdnem parobku: »Naprej moramo!«

»In kaj storimo s tem človekom?« je vprašal Carmaux.

»S seboj ga vzamemo!«

Urejuje Davorin Ravljen. — Izdaja za konzorcij »Jutra« Stanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja: Fran Jeran. — Za inseratni del je odgovoren Ljubomir Volčič. — Vsi v Ljubljani.